

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

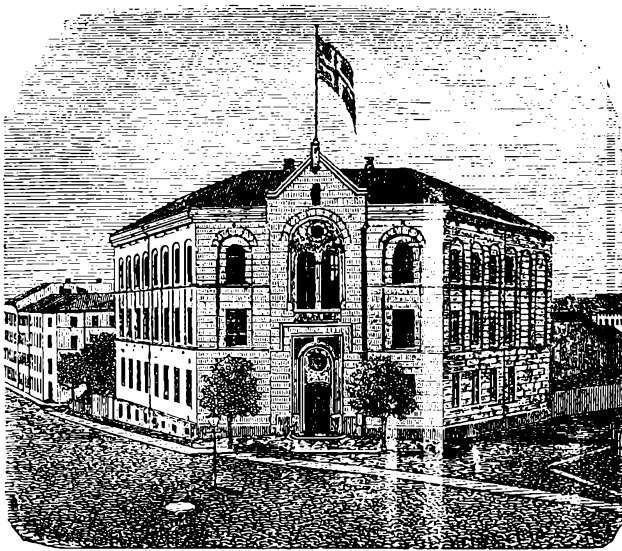
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GJERTSENS SKOLE.

Indbydelseskraft.

1882.

Indbydelsesskrift

til

den offentlige examen i juni og juli 1882

ved

Gjertsens skole

for den høiere almindannelse.

Udgivet af

Fr. Gjertsen og M. Gjør,
skolens bestyrere.

Kristiania.

H. Tønsbergs bogtrykkeri.

1882.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Gjertsens skoles besvarelse af en række spørgsmaal vedrørende de høiere skolers undervisningsplan, fremsatte i en fra det kgl. kirkedepartement modtagen rundskrivelse	1
Skoleefterretninger:	
1. Afgang til universitetet 1881	49
2. Middelskolens afgangsexamen 1881	50
3. Discipeltal og klassedeling i skoleaaret 1881—82	52
4. Skolens lærerpersonale	52
5. Om indskrænkning af undervisningstiden i 1ste smaaklasse	54
6. Skolepenge og fripladse	56
Examen 1882	59

Gjertsens skoles besvarelse

af en række spørgsmaal vedrørende de høiere skolars
undervisningsplan, fremsatte i en fra det kgl. kirke-
departement modtagen rundskrivelse.

hovedretninger, den saakaldte borgerlige og videnskabelige dannelse, efter vor skolelov indfræder for sent. Det fællesskab, som finder sted i middelskolens tre øverste klasser, hvori denne har det dobbelte maal at virke baade som borgerskole og som forskole for en senere videnskabelig uddannelse, mener vi er stridende mod dannelsens tarv og derfor uholdbart, uanseet de ydre praktiske fordele, det kan føre med sig. Denne anskuelse finder vi ogsaa bestyrket ved den indvundne erfaring. Det har nemlig vist sig, at ingen af middelskolens to linjer fuldt ud har svaret til det i loven fastsatte øiemed, og at hver enkelt i samme forhold har været tjenlig i den ene, som den har været uhensigtsmæssig i den anden retning.

Til nærmere begrundelse heraf skal vi hidsætte, hvad undertegnede Gjør i denne henseende har udtalt i skolens indbydelsesskrift for 1880. Af denne fremstilling vil ogsaa fremgaa, hvilken ordning vi skulde anse for den ønskeligste, forat de to dannelsesarter hver især kan komme til sin ret.

„Det engelske sprog er paa grund af sin lette tilgængelighed og store betydning for det praktiske forretningsliv særdeles vel egnet til at danne hovedsproget i en afsluttende borgerskole; men lige over for den videre gaaende skole (realgymnasiet), som grundlag for en videnskabelig sprogundervisning, udfylder det ufuldkomment sin plads; thi den formalt uddannende kraft, den evne til tankens optugtelse, hvorpaa det her væsentlig kommer an, besidder det kun i ringe grad. Og jeg tror, man skal have vanskeligt for at paavise nogen skole udenfor vort land, hvor man har tildelt engelsk denne rolle. Det viser sig ogsaa, at engelskklinjens disciple meget ofte kommer agterud for sine kamerater paa den anden linje i tankens klarhed og redighed, i intellektuel udvikling i det hele taget, og grunden hertil kan neppe søges andetsteds end i det engelske sprogs underlegenhed ligeoverfor latinen i denne henseende.*)

Paa den anden side passer det latinske sprog ikke for

*) For nogenlunde at høde paa denne ujevnhed har man ved flere skoler forøget engelskklinjens undervisning i tysk.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Gjertsens skoles besvarelse af en række spørgsmaal vedrørende de høiere skolers undervisningsplan, fremsatte i en fra det kgl. kirkedepartement modtagen rundskrivelse	1
Skoleefterretninger:	
1. Afgang til universitetet 1881	49
2. Middelskolens afgangsexamen 1881	50
3. Discipeltal og klassedeling i skoleaaret 1881—82	52
4. Skolens lærerpersonale	52
5. Om indskrænkning af undervisningstiden i 1ste smaaklasse	54
6. Skolepenge og fripladse	56
Examen 1882	59

Gjertsens skoles besvarelse

af en række spørgsmaal vedrørende de høiere skolars
undervisningsplan, fremsatte i en fra det kgl. kirke-
departement modtagen rundskrivelse.

I. Middelskolen.

Middelskolen i almindelighed.

1) *Svarer middelskolen til sit i lovens § 2 fastsatte formaal: a) at give de disciple, der fra den træder umiddelbart over i livet, en afsluttet og efter deres behov afpasset almindelse, og b) er middelskolen, saaledes som den nu er indrettet, hensigtsmæssig som forskole for gymnasierne?*

At skolens enhed opretholdes, saalænge undervisningens maal og midler er og bør være fælles for alle, anser vi for et gode. Vi ser nemlig heri en økonomisk og social vinding og i pædagogisk henseende intet tab. Det er først, naar den naturlige grænse for fællesskabet overskrides, naar man lader den samme skole tjene forskellige dannelsesarter, at almindelsen lider skade. Thi denne kombination kan kun finde sted ved lempning af skolens fag og undervisningsmetoder. Læregjenstande maa optages, som ellers rettest udelukkedes eller henlagdes til et andet skoletrin, andre maa beklippes for at give disse plads, og paa samme tid er behandlingen af stoffet udsat for at blive ustø og vaklende, fordi man ikke har et, men paa engang flere maal at stræbe hen til. Det beror selvfølgelig paa afændringernes beskaffenhed, hvilken dannelsesretning under saadanne forhold er mest brøstholden, men det sikre resultat er ialfald, at udviklingen hemmes og den tilsigtede dannelses værd forringes.

Vi mener, at den hos os bestaaende ordning af den høiere skole har et væsentligt fortrin deri, at den fastholder skolens enhed i modsætning til de landes skoleordning, som deler den høiere skole allerede fra kursusets begyndelse. Men paa den anden side tror vi, at enhedens grænse hos os er forrykket, at udskillelsen af den høiere almindelses to

hovedretninger, den saakaldte borgerlige og videnskabelige dannelse, efter vor skolelov indtræder for sent. Det fællesskab, som finder sted i middelskolens tre øverste klasser, hvori denne har det dobbelte maal at virke baade som borgerskole og som forskole for en senere videnskabelig uddannelse, mener vi er stridende mod dannelsens tarv og derfor uholdbart, nanseet de ydre praktiske fordele, det kan føre med sig. Denne anskuelse finder vi ogsaa bestyrket ved den indvundne erfaring. Det har nemlig vist sig, at ingen af middelskolens to linjer fuldt ud har svaret til det i loven fastsatte øiemed, og at hver enkelt i samme forhold har været tjenlig i den ene, som den har været uhensigtsmæssig i den anden retning.

Til nærmere begrundelse heraf skal vi hidsætte, hvad undertegnede Gjør i denne henseende har udtalt i skolens indbydelsesskrift for 1880. Af denne fremstilling vil ogsaa fremgaa, hvilken ordning vi skulde anse for den ønskeligste, forat de to dannelsesarter hver især kan komme til sin ret.

„Det engelske sprog er paa grund af sin lette tilgængelighed og store betydning for det praktiske forretningsliv særdeles vel egnet til at danne hovedsproget i en afsluttende borgerskole; men lige over for den videre gaende skole (realgymnasiet), som grundlag for en videnskabelig sprogundervisning, udfylder det ufuldkomment sin plads; thi den formalt uddannende kraft, den evne til tankens optugtelse, hvorpaa det her væsentlig kommer an, besidder det kun i ringe grad. Og jeg tror, man skal have vanskeligt for at paavise nogen skole udenfor vort land, hvor man har tildelt engelsk denne rolle. Det viser sig ogsaa, at engelsklinjens disciple meget ofte kommer agterud for sine kamerater paa den anden linje i tankens klarhed og redighed, i intellektuel udvikling i det hele taget, og grunden hertil kan neppe søges andetsteds end i det engelske sprogs underlegenhed ligeoverfor latinen i denne henseende.*)

Paa den anden side passer det latinske sprog ikke for

*) For nogenlunde at bøde paa denne ujevnhed har man ved flere skoler forøget engelsklinjens undervisning i tysk.

borgerskolen, som tiltrænger mindre dybtgaaende dannelsesmidler med mere direkte anvendelighed. Dette er almindelig erkjendt. Selv i Preussen, hvor latinstudiet nyder en anseelse som vel neppe i noget andet land, bliver „høiere borgerskoler uden latin“ mer og mer hyppige, og hos os er denne anskuelse saa rodfæstet, at det vistnok yderst sjelden hænder, at en discipel, for hvem det paa forhaand er bestemt, at han skal forlade skolen efter middelskolens afgangsexamen, vælger at afslutte sin almindelig dannelses paa latinlinjen. Engelsklinjen er borgerskolen, og den discipel, som har valgt denne linje for at forberedes for realgymnasiet, kommer ogsaa af den grund i en uheldig stilling. Det er nemlig naturligt, at hensynet til de mange indvirker paa undervisningen til skade for den enkelte. Men realgymnasiet, som hovedsagelig benytter dannelsesmidler, hvis værd for almindelig dannelses i sammenligning med de klassiske fag (latin og græsk) endnu er omtvistet, og hvem det derfor paaligger at godtgjøre sin ligeberettigelse med den ældre skole, har al grund til at gjøre krav paa at modtage sine disciple ligesaa vel forberedte og udviklede, som latin-gymnasiet modtager sine.

Dette vil kunne ske, hvis latinlinjen gjøres til forskole for begge gymnasier. *) Men vil i saa fald kundskaben i latin kunne erstatte den kundskab i engelsk, som nu kræves for optagelsen i realgymnasiet? Ganske vist ikke direkte. Disciplene vil selvfølgelig ikke med det samme timetal, som for tiden er tildelt det engelske sprog, kunne opnaa at komme ligesaa vidt, medens jeg dog er overbevist om, at forskjellen ikke vilde blive særdeles betragtelig. Men det er heller ikke min tanke, at engelsk under denne forudsætning skulde være realgymnasiets hovedsprog. Naar derimod fransk indtog denne stilling, og undervisningen heri kunde bygges paa den i middelskolen erhvervede latinkundskab, vilde realgymnasiets sprogundervisning, som jeg tror, faa et væsentligt fremstød, og det større og grundigere kjendskab til det franske sprog og den franske litteratur vilde mere end opveie den afkortning, som

*) Rektor C. Müllers dissenterende votum i den kgl. kommission af 1865 (dens verk I, s. 297).

maatte finde sted i engelsk. Jeg skal ikke her lægge nogen vegt paa det i middelskolen erhvervede bekendtskab med den romerske litteratur; skjønt jeg tror, at heller ikke dette har saa ganske liden betydning for den dannelse, realgymnasiet byder, nemlig som et bidrag til at klargjøre nutidens kultur-historiske sammenhæng med den antike kultur. — Jeg mener altsaa, at denne ordning kun vil være til fordel for realgymnasiet: det vil modtage dygtigere disciple med en forberedelse, som snarere vil fremme end hemme dets undervisning.

Paa denne maade vil det fuldstændige fællesskab mellem den borgerlige og videnskabelige fordannelse, som nu finder sted for engelsklinjens vedkommende, ophæves; men samtidig vil en større enhed kunne opnaaes i deres dannelse, som senere skal være bærere af det høiere aandsliv, og her er det ikke af mindre vigtighed, at de størst mulige betingelser for gjensidig forstaaelse er tilstede.

Engelsklinjen vilde saaledes indskrænkes til kun at tjene som borgerskole. I denne egenskab synes den at give liden grund til anke; herfra maa dog undervisningen i matematik og regning undtages, som vistnok tiltrænger en omordning. Trods den brede plads, som dette fag indtager, i de 3 sidste aar resp. 6, 6, 6 timer, er der dog intet, man har havt mere at klage over end udbyttet af denne undervisning. Hos dem, som har benyttet middelskolen som borgerskole, har man i høi grad savnet øvelse og færdighed i praktisk regning, saa at man har anseet det nødvendigt at give sine sønner adgang til privat vejledning heri, medens man med gymnasierne for øie har fundet undervisningen mekanisk, rutinemæssig og i det hele lidet skikket til derpaa at bygge en videregaaende matematisk uddannelse. Disse klager tør være overdrevne, men neppe uden al berettigelse; det gaar nemlig her som overalt, naar to herrer skal tjenes. Det rette vilde uden tvivl være, at en udskillelse foretoges, saaledes at de, som ikke skulde gaa over i gymnasierne, helt eller delvis undervistes særskilt. Jeg besidder ikke sagkundskab til at kunne udtale nogen bestemt mening om, hvorledes denne ordning bedst skulde iværksettes; jeg tror, at fuldstændig udskillelse var mest ønskelig, men antager dog, at øiemedet

ogsaa kunde opnaaes paa den maade, at engelsklinjen fik visse timer for sig selv, hvor de ydre nyttighedshensyn uhindret kunde komme til sin ret, medens undervisningen i de øvrige timer, som var fælles, indrettedes efter mere videnskabelige principer, særlig rettede paa de disciples tarv, som senere skulde fortsætte i gymnasierne.“

I henhold til ovenstaaende finder vi at maatte besvare det opstillede spørgsmaal saaledes:

Ad 1 a) Forat lovens § 2 mere tilfredsstillende kan blive opfyldt, bør middelskolens engelsklinje i høiere grad, end nu er tilfældet, have borgerskolens karakter.

Ad 1 b) Middelskolen som forskole for gymnasierne bør have fuldstændig ensartet ordning saaledes, at det latinske sprog danner centrum for den sproglige undervisning.

Hertil har majoriteten af skolens lærere sluttet sig.

En minoritet af 6 lærere, uagtet i hovedsagen ikke uenige i dette forslag, ønsker dog at udtale, at naar de følger sig tiltalte af tanken om latinlinjen som forskole ogsaa for realgymnasiet, saa sker det ikke, fordi man erkjender nødvendigheden eller ønskeligheden af at forandre maalet for realgymnasiets undervisning: en dannelse grundet væsentlig paa nyere sprog, naturfag og matematik, men fordi man deler den anskuelse, at et videre gaaende sprogstudium specielt af fransk bør være baseret paa en grundig og stærk grammatisk elementærdannelse, som latinen fortrinsvis antages at kunne give, og fordi denne kundskab i latin, uagtet den ikke vil kunde omfatte noget nævneværdigt kjendskab til den latinske litteratur og kultur, dog vil være af betydning for realstuderende i deres studier ved universitetet og senere livsstilling. Hermed vil man dog ikke have udtalt, at man anser det ubetinget heldigt, om en saadan forandring allerede nu iværksættes, før den nuværende ordning af realgymnasiet og realartium har udviklet sig, og der foreligger erfaringer om, til hvilke resultater den har ført.

En enkelt af lærerne kan ikke tiltræde den tanke, at middelskolens latinlinje skal danne forskole ogsaa for realgymnasiet, da han tror, at en latinundervisning, som skal

afsluttes med middelskolen, ikke kan afgive et udbytte, som vil være erstatning for den anvendte tid.

2 a) *Har erfaring vist, at afslutning af et skolekursus som middelskolens passende kan henlægges til det fyldte 15 aar?*

b) *Hvad har været de disciples gennemsnitsalder, som, efter at have gennemgaaet middelskolens kursus eller idetmindste de tre sidste klasser deraf, i løbet af de tre sidste aar har underkastet sig og bestaaet dens afgangsexamen?*

c) *Hvormange disciple har i samme tidsrum gaaet ud af de tre øverste klasser uden at fuldende noget kursus, og hvad antages at være aarsagen dertil?*

Ad 2 a) Uagtet en examen som den, der afslutter middelskolens kursus, neppe kan undgaa tillige at blive en modenhedsprøve i en alder, der er lidet skikket for en saadan, mener vi dog, at 15 aars alderen maa være passende som afslutning paa et kursus, der væsentlig har borgerskolens karakter. Derimod skulde vi anse det ønskeligt, at den middelskole, der skal være forskole for gymnasierne, kunde faa en ordning saaledes, at den ikke afsluttedes med en examen af den nuværende middelskoleexamins art, dette saavel med hensyn til dens fordringer som med hensyn til den samme tillagte offentlige gyldighed.

Ad 2 b) 15 aar og 10 maaneder; deraf engelskl.: 16 aar 3 mdr. og latinl.: 15 aar 6 mdr.

Ad 2 c) 52 disciple. Deraf er 17 gaaede over til anden undervisning, dels privat undervisning dels andre skoler, 25 til praktisk virksomhed, 6 paa grund af sygdom, 4 er udviste.

3) *Medfører middelskolen i det hele eller paa noget enkelt trin overlæsselse, og i bekræftende fald hvad ansees for at være den fornønstede aarsag dertil?*

I middelskolens lavere klasser har vi ikke kunnet erfare, at skolearbeidet gennemsnitlig har oversteget disciplenes kræf-

ter; derimod har der i 5te og navnlig i 6te middelklasse, da disciplene netop er i den alder, hvor den legemlige udvikling gaar raskest for sig, vist sig enkelte tegn til, at arbeidet falder for svært. Dette tror vi har sin grund i flere samvirkende aarsager, hvoraf vi særlig skal paapege den ved skolens organisation nødvendiggjorte spredning af undervisningen udover en flerhed af fag, hvoraf intet gennem det tillagte timetal har faaet den vegt, at det formaar at samle de øvrige om sig som centrum, medens dog alle som examensfag ved den nær forestaaende middelskoleexamen lægger fuldt beslag paa disciplenes arbeide og opmærksomhed. I 6te middelklasse skal desuden alt, hvad der i middelskolen er gennemgaaet, repeteres, og derfor kan det ikke undgaaes, at ialfald enkelte disciple kommer under en for helbredden skadelig examenspres. Endelig kommer hertil den i disse aar sedvanlige konfirmationsforberedelse, som nøder disciplene til at være borte fra en hel del undervisningstimer, hvilket medfører, at de ikke kan nyde godt af den lettelse, som lærerens mundtlige forklaring og gennemgaaelse bringer deres hjemmearbeide.

Fordringerne for optagelsen i 1ste middøklasse.

4) Bør fordringerne ved optagelsen i middelskolens 1ste klasse skjærpes?

De i lovens § 32 opstillede fordringer er vistnok for lave. I de middelskoler, som vi kjender til, er ogsaa disciplene ved overgangen til 1ste middelklasse ikke saa lidet længere fremskredne. Hvad særlig denne skole angaar, skal vi bemærke, at disciplene efter at have gennemgaaet smaaskolens tre klasser har tilegnet sig i alle undervisningsfag, hvorom her er spørgsmaal, større kundskaber, end loven kræver. I religion har de saaledes læst det gamle og nye testamente efter Vogts mindste bibelhistorie, desuden har de lært ikke saa faa salmer samt af katekismen de 10 bud og Herrens bøn uden Luthers forklaring. I norsk har de tilegnet sig øvelse i at læse rent med udtryk og betoning og desuden havt diktatøvelser med gennemgaaelse af ordklasserne og den enkelte sætning.

I historie har de faaet kjendskab til de vigtigste begivenheder i fædrelandets historie fra den ældste tid, omtrent til Magnus den godes død, og i geografi en oversigt over Europa og de skandinaviske lande. I rogning er de fire regningsarter gennemgaaede i ubenævnte hele tal.

Der har ikke vist sig den mindste vanskelighed ved at bibringe disciplene dette stof gennem fire timers daglig undervisning i skolen og et minimum af hjemmearbejde. For undervisningen i 1ste middelklasse har navnlig den større vegt, som vi især i de sidste aar har lagt paa disciplenes undervisning i grammatikens elementer og indøvelsen af de fire regningsarter, fornemmelig gennem hovedregning, været meget gavnlige; man har derved kunnet opnaa en større sikkerhed i de grammatiske fundamenter, førend man begynder paa tysk, og man har strax efter en repetition kunnet begynde paa de fire regningsarter med benævnte hele tal.

Vi skulde derfor anse det for ønskeligt, at fordringerne ved optagelsen i middelskolens 1ste klasse idetmindste forøgedes derhen, at der krævedes kjendskab til ordklasserne og den nøgne sætning og øvelse i de fire regningsarter i ubenævnte hele tal.

Religion.

5 a) Er den nuværende fordeling af religionsundervisningens stof paa de forskellige trin hensigtsmæssig?

b) I hvilket omfang bør bibelhistorie læses?

Ad 5 a) Ja.

Ad 5 b) Bibelhistorie foreslaaes læst i omfang som Vogts for borgerskolen. Gennemgaaelse af søndagstexterne bør bortfalde, dog saaledes, at der gives disciplene en oversigt over kirkeaarets tankegang, kuyttet til en gennemgaaelse af teksterne paa de store høitider.

Modersmaalet.

6 a) Er den overensstemmende med normalplanen indrettede undervisning i modersmaalet egnet til i ønskelig grad

at bibringe disciplene dannelsesstof og fremme deres færdighed i at udtrykke sig mundtlig og skriftlig?

b) Vil det for undervisningen i modersmaalet være tilraadeligt at henlægge noget af det stof, der nu behandles under samme i middelskolen, til gymnasiet?

Ad 6 a) Naar det i departementets cirkulære refereres „at det ansees nødvendigt at skaffe disciplene større øvelse i skriftlig reproduktion,“ skal vi bemærke, at vi ialfald for de større skolars vedkommende anser det uoverkommeligt for læreren i modersmaalet med det nuværende timetal at forøge de skriftlige arbeiders tal i de høiere middelklasser udover de nu brugelige, nemlig i 4de klasse et arbejde hver uge, i 5te og 6te et hver anden uge. At henlægge skriftligt arbejde til historien, geografin eller naturhistorien finder vi som regel upraktisk, medens vi paa den anden side nok skulde anse en sparsom anvendelse af skriftlige øvelser i disse fag for nyttig og tilraadelig.

I overensstemmelse med den her ved skolen fulgte læseplan tror vi, at undervisningen i grammatik ikke bør afsluttes i 4de middelklasse, men at en fornyet gennemgaaelse navnlig af sætningslæren bør finde sted i 5te.

Den sammenhængende og systematiske gennemgaaelse af mythologien henlægges rettest til historieundervisningen. Enhver historisk lærebog indeholder en kort fremstilling af gudelæren, som kan suppleres ved de i læsebogen optagne fortællinger og mundtlig meddelelse af læreren.

Ad 6 b) Læren om troper og figurer bør henlægges til gymnasierne, og øvelse i at læse svensk indskrænkes til 6te middelklassens andet halvår.

Tysk — Engelsk.

7 a) Ansees den nuværende ordning, hvorefter fra 4de middelskoleklasse engelsk afløser tysk som hovedsprog paa engelsklinjen, for hensigtsmæssig, eller vil det være rigtigere at lade tysk det hele kursus igennem forblive denne linjes sproglige centralfag? Hvad bør i sidste tilfælde opstilles som undervisningens maal i tysk og engelsk, og hvilket timetal bør tillægges hvert af disse sprog?

b) *Vil under forudsætning af, at tysk bliver engelsklinjens hovedsprog, undervisningen deri fremdeles kunne være fælles for begge linjer, og hvad bør opstilles som dens maal paa latinlinjen?*

Ad 7 a) En afknappelse af det for engelsk fastsatte maal vil i væsentlig grad skade middelskolen som borger-skole. Af de fremmede sprog, som her er gjenstand for undervisning, har nemlig det engelske utvivlsomt størst anvendelighed i det borgerlige livs forskellige virksomhedsgrene. Der findes maaske de dele af landet og de erhvervsgrene, hvor tysk kan spille ligesaa stor eller større rolle, men paa den anden side er kjendskab til engelsk for vor handelsstand og end mere for vore søfolk uden sammenligning af mest vigtighed. Og den kundskab, som nu opnaaes heri, er et godt grundlag for senere praktisk øvelse. Derimod vil, uden at engelskens stilling som hovedsprog forrykkes, det timetal, som efter normalplanen er tillagt det engelske sprog, kunne indskrænkes noget, og samtidig den nuværende prøve til middelskoleexamen beholdes. Dette har i længere tid fundet sted her ved skolen, hvor engelsk har 5 timer i hver af de 3 øverste middelklasser mod normalplanens 6—6—5.

Paa den anden side er timetallet i tysk hos os forøget til 6 ugentlige timer i 2den og 3die middelklasse og i 4—6te klasse til 5—4—5 paa engelsklinjen, paa latinlinjen til 4—3—3. (Normalplanen 3—3—3 timer paa begge linjer). Disse engelsklinjen til-lagte timer er væsentlig anvendte til grammatik og stiløvelser (skriftlig og mundtlig), hvorved baade disciplenes formale udvikling er bleven fremmet og den vinding naaet, at deres kundskab i tysk ialfald nogenlunde kan stilles ved siden af latinlinjens. Skulde nu maalet i dette sprog for engelsklinjens vedkom-mende sættes høiere, end det for tiden er sat, maatte altsaa timetallet end yderligere forøges, end her ved skolen allerede skeet. Dette tør vi imidlertid ikke tilraade, fordi undervis-ningens udbytte afhænger ikke alene af timetallet, men ogsaa af disciplenes modenhedsgrad og modtagelighed, og saaledes, ialfald paa det lavere trin, et forøget timetal ikke i og for sig er tilstrækkeligt for at naa et udvidet maal. Under enhver omstændighed maa vi bestemt fraraade en saadan forholds-

regel, hvis en reduktion af kundskaben i det engelske sprog skulde være følgen deraf.

Hvis den nuværende engelsklinje fremdeles skal forberede for realgymnasiet, vil ogsaa dette komme til at lide ved en formindskelse af fordringerne i engelsk, med mindre en fuldstændig omordning af sprogundervisningen her foretages. Om dette spørgsmaal skal vi paa sit sted nærmere udtale os.

Ad 7 b) Hvis engelsklinjens timer i tysk forøges omtrent i det omfang, som ovenfor paaapeget, men maalet bliver uforandret og det samme for begge linjer, finder vi ingen betænkelighed ved at lade undervisningen være fælles, saaledes at engelsklinjen faar de overskydende timer som extratimer. Nogen erfaring i denne henseende her fra skolen kan vi imidlertid ikke paaberaabe os, da de 2 linjer holdes fuldstændig adskilte.

Latin.

8 a) Vil det under forudsætning af, at timetallet i latin afknaptes i gymnasiet, være tilraadeligt at forøge det i middelskolen og i hvilken udstrækning?

b) Giver det til statarisk læsning i latin opgivne pensum anledning til bemærkninger?

Ad 8 a) Normalplanens 7—7—7 timer har man fundet utilstrækkelige. Gjertsens skoles undervisningsplan har derfor ogsaa forlængst optaget et større timetal. For tiden læses der 8—8—9. En afkortelse af latintimerne med 3 timer i 3 aar har samtidig fundet sted i gymnasiet.

Ad 8 b) Selv med dette forøgede timetal tror vi, at det til statarisk læsning i latin opgivne pensum burde indskrænkes, da latinlæsningen i middelskolen først og fremst bør sigte til at meddele en sikker og vel indøvet tilegnelse af elementerne, og det saaledes mere gjælder at læse grundig end meget. Ialfald maa vi tilraade, at pensumet forandres saaledes, at læsningen af Cicero, der paa grund af sit indhold er for vanskelig paa det lavere trin, udsættes til gymnasiet, og middelskolens pensum kun omfatter C o r n. N e p o s, C æ s a r og P h æ d r u s.

Fransk.

9 a) Er den kundskab, der opnaaes i fransk i middelskolen, tilstrækkelig som grundlag for undervisningen i gymnasiet?

b) Vilde det for de disciple, der afslutter sin skolegang med middelskolen, være at foretrække, om den til fransk anvendte tid lagdes til et af skolens øvrige fag, og i saa fald hvilket eller hvilke?

Ad 9 a) Nei. Derfor har vi ogsaa fundet det nødvendigt at give fransk et større timetal i latingymnasiet, resp. 3—3—2 ugentlige timer.

Ad 9 b) For dem, som afslutter sin skolegang med middelskolen, antages fransk helst at burde udgaa som undervisningsfag. Det vilde vistnok være meget ønskeligt, om de derved ledigblevne timer kunde efter regelmæssig undervisningsplan anvendes til anden undervisning, som kunde komme den borgerlige almindelse mere tilgode. Men dette synes saavel forbundet med særegne praktiske vanskeligheder, hvad timefordeling angaar, som under den nuværende ordning af andre grunde utilraadeligt. Naar nemlig fransk skal paa-begyndes, er det de færreste, som er paa det rene med, om de efter middelskoleexamen skal gaa ud i praktisk virksomhed, fortsætte i realgymnasiet eller gaa over til specialskoler, som ved optagelsen kræver kundskab i dette sprog; en flerhed bestemmer sig først i 6te klasse, enkelte først efter endt afgangsexamen. Alle disse maa altsaa læse fransk i kortere eller længere tid.

Historie.

10) Ansees det hensigtsmæssigt at læse en kort fragmentarisk verdenshistorie som indledning til en sammenhængende fremstilling, hvilket omfang bør denne have, paa hvilket trin bør den indtræde, og paa hvilken maade vil den udvidede undervisning i nordens historie bedst sættes i forbindelse dermed?

I 1ste og 2den middelklasse bør læses en kort fragmen-

tarisk verdenshistorie, som tillige indbefatter nordens historie, og fra 3dje en sammenhængende systematisk lærebog. Samtidig hermed bør en udførligere lærebog i nordens historie læses.

Geografi.

11) *I hvilket omfang bør undervisningen i geografi meddeles, og hvorledes bliver dens stof hensigtsmæssigt fordelt?*

Geografi har i Gjertsens skoles middelklasser ialt 12 ugentlige timer, altsaa 2 timer mindre end normalplanen. Disse er saaledes fordelte: 1ste middelklasse 3 timer, 2den — 5te resp. 2 timer og 6te klasse 1 time ugentlig. — I 1ste middelklasse læres et kort uddrag af geografien, udarbejdet af H. Siewers, i de høiere klasser benyttes Dahms af Siewers oversatte lærebog; i 2den læses fra Norge til Tyskland, i 3dje fra Tyskland til Asia, i 4de fra Asia til Amerika, i 5te læses bogen ud, og repetition paabegyndes, og i 6te fuldendes repetitionen.

Resultaterne af den geografiske undervisning har her ved skolen været særdeles tilfredsstillende, hvilket vi forøvrigt mere tilskriver undervisningsmetoden end den benyttede lærebog, som vistnok tiltrænger en øvet og kyndig lærer, forat dens stof ikke skal blive overvældende for eleverne. Læreren i faget anser dog den benyttede lærebog for den hensigtsmæssigste. — Hvis den fysisk-mathematiske geografi henlægges til fysiken, kan vistnok undervisningstiden for geografis vedkommende endnu taale nogen indskrænkning.

Naturkundskab.

12 a) *Ansees det hensigtsmæssigt, at middelskolen istedenfor som nu at sprede sig over samtlige naturfag, indskrænker sig til én eller begge naturhistoriske discipliner (zoologi og botanik),*

b) *at enten mineralogi eller „grundtræk af jordens geologiske bygning“ eller begge udelukkes;*

c) *at der gjøres nogen forandring i fordelingen af de*

afsnit af fysiken, der er henlagte til den obligatoriske eller til den valgfri del, eller bør valgfriheden ophæves med eller uden udvidelse af det obligatoriske pensum, og hvorledes antages i tilfælde de ledige timer at burde anvendes?

d) Bør undervisningen i den fysisk-mathematiske geografi sættes i forbindelse med undervisningen i fysik?

e) Hvilken forandring i undervisningstidens fordeling mellem disse discipliner antages en forandret ordning at maatte medføre?

Inspektøren for undervisningen i matematik og naturfag, hr. cand. real. Nærup, afgiver følgende erklæring om disse spørgsmaal:

„Formaalet for naturhistorieundervisningen i middelskolen maa nærmest være at opøve gutternes iagttagelsesevne ligeoverfor de dem omgivende naturgjenstande. De skal vænne sig til at bruge sine øine og lære at beskrive, hvad de ser. Under disse forudsætninger synes det ikke at være rimeligt at holde gutterne ganske i uvidenhed om den anorganiske natur, da denne fuldt saa vel som den organiske kan bidrage til opnaaelsen af dette øiemed.

Antallet af de mineraler, der i nogen større mængde forekommer paa jorden, er nemlig saa lidet, at man ikke behøver at lære flere end omkring tyve arter for at sættes istand til selv at bestemme de fleste stene, der maatte falde en ihænde, medens mængden af dyr og plantearter er saa stor og kjendemærkerne ofte saa lidet fremtrædende, at de fleste ialfald snart opgiver haabet om paa egen haand at foretage bestemmelser. Det er vistnok ogsaa en erfaring, som enhver lærer, der selv har interesse for mineralogi, har gjort, at gutterne viser større lælelyst ligeoverfor dette fag end for zoologi og botanik. Det er meget lettere for dem at skaffe sig en liden mineralsamling ved eget arbejde end at faa en blot tilnærmelsesvis fuldstændig samling af dyr og plantetyper, og den omstændighed, at de selv kan samle, selv bestemme, gjør, at mineralogi altid i høi grad vækker deres interesse. Man maa naturligvis paa dette trin ikke gaa noget videre ind paa mineralernes kemiske indhold og krystalform, ligesaa lidt som man i zoologi og botanik kan beskæftige sig med fysio-

logi. Det er de ydre kjendemerker som haardhed, specifik vegt o. s. v., der især maa blive gjenstand for undervisning, kjendemerker, der er ligesaa væsentlige og lette at indprente som f. ex. en plantes støvdragere eller et pattedyrs tænder.

Hvorfor skulde man indskrænke sig til de to mest complicerede naturriger og lade gutterne fuldstændig være ubekjendte med det, som de dog med mindst møie og med størst interesse vil kunne erhverve sig et nødtørfigt kjendskab til? Den tid, der er tilstaaet naturundervisningen i middelskolen, tillader, at man tager mineralogien med, naar man ikke stiller større fordringer til zoologi og botanik end nu, og større bør vel heller ikke stilles. Her ved skolen er man snarere tilbøielig til at slaa noget af navnlig med hensyn til kjendskabet til de lavere dyr.

I det lærermøde, hvor disse spørgsmaal blev behandlede faldt der vistnok udtalelser ogsaa i den retning, at mineralogi burde udgaa af examensfordringerne, da man fandt, at undervisningen ikke burde spredes over for mange fag, at elevernes hukommelse ikke burde belastes med for mange navne, at et fag med 10 à 12 timers undervisningstid vanskelig kunde give eleverne noget med af virkeligt værd; men alle, der selv havde haft anledning til at undervise i dette fag, udtalte sig enstemmig om at bibeholde mineralogi i middelskolen.

Grundtrækkene af jordens geologiske bygning var derimod alle enige om helst burde udgaa af examensfordringerne, idet man forudsatte, at vedkommende lærer i mineralogi, fysik og fysisk geografi ved passende leiligheder vilde vide at medtage det allervæsentligste heraf.

Hvad naturhistorieundervisningen i det hele angaar, blev der i det nævnte lærermøde fremholdt, at man med det maal for øie at skjærpe iagttagelsesevnen maa stille adskillige fordringer til skolernes naturvidenskabelige samlinger. De maa være i besiddelse af typiske exemplarer, og saavidt muligt maa man undgaa at lade gutterne lære for meget, som de ikke selv kan overbevise sig om med egne øine.

Hvad fysiken angaar, har de allerfleste af dem, der gaar op til examen, neppe haft anledning til at høre den valgfri del gennemgaaet. Tiden er saa stærkt optagen forresten, at

skolen kvier sig ved at paalægge gutterne mere, end loven strengt taget fordrer.

Men herved bliver deres kundskab i fysik indsnævret til enkelte felter, medens vigtige naturlove, der spiller stor rolle i det daglige liv, aldeles stænges ude fra deres forestillingskreds. Jeg tror derfor, at det vilde være rigtigere at ophæve valgfriheden og af alle forlange noget kjendskab til de vigtigste naturlove indenfor alle fysikens afsnit, dog saaledes, at omfanget af det forlangte pensum ikke synderlig overskrider det nuværende obligatoriske.

Da jeg er af den mening, at den fysisk-mathematiske geografi bedst bliver gjennemgaaet og lettest forstaaet, naar den sættes i forbindelse med undervisningen i fysik, kan jeg ikke tilraade nogen indskrænkning i timetallet for naturfagernes vedkommende, saameget mere som det vilde være ønskeligt at faa lidt bedre tid til fysiske eksperimenter.

Jeg tillader mig at give følgende svar paa de af departementet opstillede spørgsmaal angaaende naturkundskab:

Ad 12 a) Nei.

Ad 12 b) Mineralogien bør bibeholdes, geologien bør udgaa.

Ad 12 c) Valgfriheden bør ophæves med udvidelse af det obligatoriske pensum til alle fysikens dele, uden at fordringerne væsentlig øges i omfang. Timetallet bør dog beholdes af hensyn til den math.-fysiske geografi, og forat der kan blive lidt bedre tid til fysiske eksperimenter.

Ad 12 d) Ja.

Ad 12 e) Foranstaaende antages ikke at maatte medføre nogen forandring i undervisningstidens fordeling.“

Heri er bestyrelsen og majoriteten af lærerne væsentlig enige; en minoritet foreslaar, at mineralogi udgaar af middelskolens fagkreds.

Mathematik.

13 a) Er den udstrækning, hvori bogstavregning nu drives i middelskolen, overensstemmende med middelskolens plan,

eller bør den indskrænkes for at give plads for en mere rationel undervisning i aritmetik?

b) Antages undervisningen i regning i middelskolen mere end hidtil at burde imødekomme det praktiske livs krav, navnlig saaledes, at den ogsaa kom til at omfatte stereometriske legemers udmaaling og beregning?

c) Bør fordringerne i matematik nedsættes for nogen af middelskolens linjer, og kan timetallet i samme forhold indskrænkes?

Om disse spørgsmål har skolens matematiklærere, dhr. Eliassen og Nærup, udtalt følgende:

„Naar der i den senere tid har lydt sterke klager over den matematiske undervisning i middelskolen, dels fordi det pædagogiske udbytte ikke synes at staa i forhold til den tid, som dette fag efter den nuværende ordning maa optage, dels ogsaa fordi man finder, at der tages for lidet hensyn til middelskolens opgave som borgerskole, da er dette anker, som vi ganske vist for en stor del maa indrømme berettigelsen af.

Enhver, der har haft anledning til at undervise i matematik i middelskolen, tør vistnok have gjort den erfaring, at den algebraiske undervisning væsentlig har maattet drives haandverksmæssig. Man kunde hertil maaske indvende, at dette dog maa bero paa en feilagtig undervisningsmethode, og denne indvending vilde med nogen grund være berettiget, ifald skolen havde sit maal i sig selv. Men saaledes er det ikke. Kursuset munder ud i den offentlige middelskoleexamen, ved hvilken der gives specielle karakterer, og med disse konkureres derefter til optagelse i andre undervisningsanstalter eller praktiske stillinger. Heraf følger med nødvendighed, at alle parter kommer til at tage et væsentligt hensyn til gode examensresultater, og det er disse, man efter vor mening opnaar for bogstavregningens vedkommende netop ved den rutinemæssige undervisningsmethode.

Vi mener ikke hermed, at nogen lærer skulde ville indskrænke sig til blot at meddele sine disciple sætningerne uden at forklare dem, ialfald saavidt, at eleverne i øieblikket faar en nogenlunde klar opfatning af reglernes rigtighed. Men

strævet med at indøve disse paa givne eksempler er saa stort, at den allermeste tid med nødvendighed maa bruges hertil.

I den alder, hvorom her er tale, er evnen til at lære at anvende almindelige regler paa de specielle tilfælde lidet udviklet. Afviger et eksempel paa anvendelse af samme teori endog kun det ringeste i ydre form fra et netop færdigregnet, staar eleverne ofte hjælpeløse, som om det var opgave af en helt ny art, og da deres modenhed selv lige ind i middelskole-examen i regelen ikke er større, end at de fremdeles ofte sidder fast, naar de skal benytte sig af sætninger, som de hundreder af gange har havt anledning til at bruge, saafremt opgaven foreligger i en for dem noget fremmed form, er det klart, at læreren maa sørge for, at de faar se reglerne anvendte paa saa mange opgaver som muligt.

Hvilket arbejde har man ikke i 4de klasse med at lære dem opløsning af parenteser i de mange komplicerede former, hvori disse eksempler kan optræde, rigtig behandling af fortegn, polynomers opløsning i sine enkelte faktorer, de 4 regningsarteres anvendelse paa mer eller mindre vanskelige bogstavbrøker o. s. v. Størstedelen af de 3 timer, der anvendes paa den algebraiske undervisning i 4de klasse, maa gaa med til saadanne formelle øvelser. Eksempel paa eksempel regnes time efter time med gjentagelse af det samme enkle fænomen. Den samme fejl begaaes atter og atter, forklares og rettes atter og atter, og først efter langvarig øvelse er man en stund ialfald nogenlunde sikret mod denne fejl. En slig dressur er utilfredsstillende. Man mærker kun lidet til aandelig vækkelse, og tanken synes trods al møie fra lærers og lærlings side at skyde liden fart.

I 5te klasse er arbeidet vistnok noget mere vækkende, særlig afsnittet om ligningers løsning og øvelse i at sætte opgaver i ligning, et afsnit, der endog er af stort pædagogisk værd; men det stiller ikke saa smaa fordringer til algebraisk rutine, og vi mener, at man kan finde ligesaa frugtbare undervisningsfelter andensteds uden at behøve at naa dem gennem denne møisommelige algebraiske vandring. I 6te klasse øves derefter logarithmer, ligeledes haandverksmæssig; endelig paabegyndes repetitionen med en utrolig mængde

regneexempler, — der lægger ikke lidet beslag ogsaa paa disciplenes hjemmearbejde, — forat man kan være nogenlunde sikker paa at have gennemgaaet omtrent magen til de opgaver, der kan ventes til examen.

Den skriftlige prøve i algebra bliver saaledes næsten udelukkende en prøve paa den mekaniske tilegnelse af stoffet, og den mundtlige prøve gaar ud paa det samme. At der hos matematiklærere her i byen viser sig en tilbøielighed til at negligere denne mundtlige prøve og lægge vegten paa en nøiere undersøgelse af elevernes indsigt i geometri, er visselig at opfatte som et udtryk for, at de føler sig utilfredsstillende ved det hele mekaniske operationsvæsen, og for deres søgen efter stof, hvor erkjendelsen spiller større rolle. Undersøger man nu, hvad der er opnaaet ved en undervisning, der gennemsnitlig kræver 3 af de 6 ugentlige timer i middelskolens 3 øverste klasser, maa man ganske vist indrømme, at eleverne har faaet ind en del praktiske færdigheder; men da disse væsentlig beror paa stadig øvelse og mere paa udviklet formsans end paa uddannelse af tænkeevnen, er det tvivlsomt, om det praktiske resultat er af synderligt værd. Ja, det synes undertiden, som om denne lange opøvelse i bogstavregning har svækket elevernes logiske sans. Naar der forelægges dem en rent praktisk opgave, savner de den tankens smidighed, som udfordres for at gennemskue den; deres tanker staar stille, medens de ængstelige i hukommelsen gaar paa jagt efter schemaet, hvorefter opgaven muligens skal løses. Sikkert er det ialfald, at algebraen fra 4de klasse har skudt den praktiske regning tilside, saa at der fra nu af og til kursusets ende i det høieste kan levnes den en time ugentlig.

Heller ikke som grundlag for gymnasierne kan vi indrømme algebraen i middelskolen synderlig betydning, ja det stiller sig endog for os som tvivlsomt, hvorvidt dette forhaandskjendskab til en del af de algebraiske resultater er skikket til at vække den tilbørlige interesse, naar man i gymnasierne begynder forfra igjen efter strengere metoder.

Vor hovedindvending er altsaa den, at de i middelskolen erhvervede algebraiske færdigheder har kostet for meget af

skolens tid, uden at værdien af det erhvervede staar i rimeligt forhold til det anvendte arbeide.

Der lyder klager fra mange hold over, at gutterne i middelskolen overanstreges ved den 5 à 6 timers daglige arbejdstid paa skolen og 3 à 4 timers arbeide i hjemmet; dobbelt uforsvarligt synes det da at være at anvende 3 ugentlige timer til et stræv, som for den praktiske livsstilling liden betydning har, og som, henlagt til gymnasierne, i en modnere alder vilde bringe bedre resultater maaske med en ugentlig times tillæg for gymnasiets to nederste klasser. Opgaverne til examen for de senere aars vedkommende synes ogsaa at pege i retning af, at vegten bør lægges paa praktisk regning; men saalænge loven fordrer bogstavregning, vil naturligvis ingen matematiklærer med god samvittighed kunne tilside-sætte denne. Derved er man ogsaa kommen ind i den vanskelighed, at man maa gjøre regning paa examensopgaver paa et omraade, hvor man er levnet forholdsvis liden tid til at bevæge sig.

Vi tror derfor af de anførte grunde, at algebraen helst bør udgaa af middelskolens examensfordringer. Derved stilles der tre timer til disposition, hvoraf de to, godt anvendte, sandsynligvis vil kunne bringe større og varigere resultater end de nuværende tre. Det meste af den indsparede tid har vi tænkt væsentlig skulde komme den praktiske regning tilgode, medens der ogsaa vil kunne afsees noget af denne tid til geometriske øvelser. Hvad geometrien angaar, er vistnok alle matematiklærere enige i, at det er en disciplin af stort pædagogisk værd, et fag, der har evne til at bringe orden i gutternes tankegang og stadig appellerer til deres logiske sans, samtidig med at det ogsaa er af væsentlig praktisk betydning.

Man kunde maaske opkaste det spørgsmaal, om undervisningen i dette fag ikke vilde lide derved, at bogstavregningen sløifedes. I læren om ligedannede triangler forudsættes dog f. ex. kjendskab til proportioner; ligninger finder adskillig anvendelse paa geometriske problemer o. s. v. Det er naturligvis heller ikke vor mening at ville sløife bogstavet som tegn for størrelser, ja vi fordrer endog i det praktiske regnekursus de algebraiske betegnelser anvendte, naar man efter-

at have gennemgaaet specialexempler vil vise, at teorien gjælder alle tal. Det er altsaa ikke bogstavet, vi vil have bort fra regneundervisningen, men det er bogstavregningen, saaledes som den fortiden drives med sine mange indviklede eksempler, der i sin ydre form er saa ugjennemsigtige, at gutterne med sin bedste vilje ikke formaar at lægge andet ind i dem end rent formelle ting. Hvad nu specielt de ligninger angaar, der finder sin anvendelse ved den geometriske undervisning i middelskolen, vil opgaverne i regelen være af den natur, at ligningerne vil optræde i en forholdsvis simpel og gjennemskelig form, og med et godt grundlag gennem rationel regneundervisning tvivler vi ikke paa, at det nogenlunde let vil lade sig gjøre, at faa gutterne til at begribe disse operationers væsen og indhold. Efter vor mening burde der altsaa anvendes mere tid paa den praktiske regneundervisning ikke netop i den hensigt at frembringe regnekunstnere (thi det ligger udenfor skolens opgave), men for at bygge undervisningen paa et fastere theoretisk grundlag, saa at eleverne kan faa fuld begrundelse, saavidt muligt, af alle de arithmetiske sætninger, som de faar anvendelse for i praktisk regning, og bedre lære at opfatte regningsarterne i deres indbyrdes sammenhæng. Foruden den fulde forstaaelse af regningsarterne selv burde man ogsaa lægge vejt paa at lære dem, saavidt det lader sig forene med deres udvikling, at kritisere foreliggende opgaver, paa at gjøre dem forstaaeligt, at opgaverne ikke er til for regningsarternes skyld, men nødvendige midler for at kunne løse mangt et spørgsmaal, der forekommer i det daglige liv.

I forbindelse hermed vil vi ikke undlade at fremhæve, at valget af eksempler er overmaade væsentligt. Istedendfor saadanne, som stiller spørgsmaal, der virkelig er af praktisk eller theoretisk interesse, vrimler der ofte i regnebøger af eksempler, der er saa kjedelige, at de for gutterne kommer til at staa der som noget, man vil plage dem med for indøvelse af reglerne, og som umulig kan afvinde dem kjærlighed til et fag, hvis praktiske interesse jo netop ligger deri, at det sætter dem istand til at besvare saa mange spørgsmaal hentede fra deres egen forestillingskreds.

Til og med 3dje middelklasse maatte vel regneundervisningen drives omtrent i samme maalestok som nu; men fra 4de kunde man begynde forfra igjen, idet man da gik grundigere ind paa regningsarternes teori omtrent efter den plan og i det omfang, som i *Bonnevies* lærebog, forsaavidt som det har anvendelse i praktisk regning. Samtidig burde man vel ogsaa drage ind i examensfordringerne noget kjendskab til de vigtigste stereometriske legemers beregning, især af hensyn til dem, der med middelskoleexamen afslutter sin skolegang.

Ved saaledes at lægge tyngdepunktet over fra bogstavregningen til talregningen, mener vi altsaa at opnaa baade den fordel, at undervisningen føres ind i et spor, hvor tænkningen spiller større rolle, og den vinding, at større praktisk færdighed opnaas gennem løsning af flere praktiske opgaver. Naar nu hertil kommer, at vi ikke kan lægge nogen synderlig vegt paa den algebriske undervisning i middelskolen som grundlag for gymnasierne, har vi ingen betænkelighed ved at foreslaa, at de skriftlige opgaver i matematik til middelskoleexamen indskrænkes til opgaver i geometri og talregning, maaske ogsaa lidt stereometri, medens den mundtlige examen kunde omfatte geometri, regningsarternes teori og hovedregning.

Vi tror derfor, at de fremsatte spørgsmaal bør besvares saaledes:

Ad 13 a) Den udstrækning, hvori bogstavregning nu drives i middelskolen, ansees forkastelig; den bør indskrænkes for at give plads for en mere rationel regneundervisning.

Ad 13 b) Mere tid bør anvendes til indøvelse af praktiske opgavers løsning, derunder ogsaa indbefattet lidt om stereometriske legemers udmaaling og beregning, uden at fordringerne til opgavernes indhold forresten udvides.

Ad 13 c) Under forudsætning af, at matematikundervisningen forandres i retning af vort svar paa 13 a, tror vi, at der vil opnaaes et større baade praktisk og pædagogisk resultat, selv om timetallet nedsættes fra 6 til 5. Dog maa vi i saa fald anse det for nødvendigt, at der ialfald i latingymnasiet tillægges den math. undervisning et noget større time-

tal, da eleverne for en del vil mangle den færdighed i bogstavregning, som de nu bringer med sig fra middelskolen.“

Heri er bestyrelsen og de øvrige lærere væsentlig enige.

Tegning.

14 a) Ansees det i lovens § 14.11 opstillede maal for undervisningen i tegning passende?

b) Ansees bestemmelserne i det midlertidige reglement for middelskolens afgangsexamen § 8 for hensigtsmæssige, navnlig bestemmelsen om, at disciple paa latinlinjen, der kun erholder undervisning i tegning til III incl., ved afgangsexamen har at udarbejde prøvetegninger, og hvorledes bør i saa fald undervisningen i tegning og afgangsprøven i samme anordnes?

c) Ansees det af det offentlige udgivne tegneapparat for hensigtsmæssigt til brug i middelskolen?

d) Vil det være ønskeligt, at overbestyrelsen bestemmer opgaverne i tegning til afgangsexamen, og hvorledes bør disse indrettes?

Skolens lærere i realfag har paa de opstillede spørgsmaal afgivet følgende svar, hvorhos tegnelæreren, hr. premierløjtnant H. J. Nielsen, indleverer en særskilt udtalelse om flere spørgsmaal angaaende denne undervisning:

„*Ad 14 a)* Maalet for undervisningen i tegning bør være, at eleven uden anden hjælp end øiemaal forstaar at aftegne et simplere fladeornament efter en i frastand ophængt vægplanche. For disciple af engelsklinjen kommer hertil, at de forstaar at tegne oprids og grundrids af legemer med regulære former i simple opstillinger.

Ad 14 b) Man anser bestemmelsen i § 8 for uhensigtsmæssig, naar undervisningen afsluttes i 3 M, og examen altsaa skal tages i et fag, hvori der ikke har været anledning til øvelse i hele 3 aar. Det ansees nødvendigt, at latinlinjens elever faar mindst 1 times øvelse om ugen i 4, 5, 6 M. Latinlinjens disciple maa antages at kunne besvare samme opgave som engelsklinjens; kun at den bliver noget mildere be-

dømt. De samme hovedformer bør nemlig øves i begge linjer; i engelsklinjen i noget større udstrækning.

Ad 14 c) Nei. (Herom mere i løjtnant Niensens erklæring).

Ad 14 d) Ja. Opgaven bør indsendes i ruller og ikke brettede, da der ved bretningen fremkommer orienterende linjer. I opgaven bør ikke forekomme skyggelinjer, der forudsætter kjendskab til skyggelæren.“

Premierløjtn. H. J. Niensens erklæring: „Tegneundervisningen har man i vort land væsentlig søgt at hæve ad tvende veie. Der er udgivet et par rækker fortegninger*), og det er ved middelskolens afgangsexamen bestemt, at alle elever skal besvare den samme opgave, der ligesom i de andre fag stilles af kirkedepartementet, hvorhos en censor deltager i bedømmelsen af besvarelsene.“

For end yderligere at bidrage til at give tegneundervisningen den tilbørlige stilling i skolen skal jeg tillade mig at foreslaa anvendt nogle forholdsregler, som formentlig vil hæve undervisningen i flere henseender, og som man kan sige er fremtvungne ved de nye bestemmelser om examen.

Tegningen er for tiden tildelt et antal timer, utilstrækkelige til at frembringe et reelt udbytte.

Faget har forhen som skolefag været lidet forstaaet, følgelig lidet anseet. Man har seet, hvor let en flink tegner udkaster en skitse og hurtig fuldfører den; men man betænker ikke den tid, det har kostet vedkommende at erhverve denne dygtighed. Paa den anden side ved man ofte, hvor hurtig en begavet elev har lært sig visse færdigheder; men man betænker ikke, at paa en almindelig skole har man ogsaa med almindelig begavede og ubegavede elever at gjøre, og her skal alle frem til samme maal. Og alle kan skaffes frem, ligesaa vist som de kan bringes frem i andre fag. Dette er den nyere undervisningsmaades fortrin**).

Hvis dette fag imidlertid skal være af nogen betydning

*) Hvorom mere siden.

***) Det har jeg tydelige beviser for derved, at ubegavede og dovnede elever, der før har erholdt slette karakterer i tegning og sidder efter i klassen, det næste aar klarer opgaverne endogsaa udmærket godt og siden holder sig oppe ialfald blandt de bedre.

som almindelig, maa der øves en mængde forskellige former, fremdeles vil hver opgave behøve den fulde time i de lavere klasser, og i de høiere i regelen 4 og flere timer.

Endvidere vil jeg nævne, at man forhen har misforstaaet maalet for undervisningen ved at give eleverne sværere opgaver, end de kunde magte; arbeider, som tog sig godt ud, naar de ved lærerens hjælp var færdige, men ingenlunde kunde gjælde som prøver paa, hvad discipelen paa egen haand var istand til at præstere. Dette er dog nu ifærd med at forsvinde; men endnu er der visselig mangesteds den mislighed, at lærerne gjerne vil give interessante opgaver, men mangler den fornødne tid til at gennemgaa grundelementerne. Giver man paa den anden side grundelementerne for bredt, erholder man ikke tid til at øve de former, der skal give eleverne sansen for det skjønne, ialfald ikke i den udstrækning, at de kan tage et varigt indtryk med ud i livet.

Til sidst vil jeg ogsaa nævne en anden slags tegning eller rettere færdighed, som i regelen forsømmes paa skolen. Det hænder saa ofte, at man har brug for at kunne tegne, og da slet ikke noget af det, som man lærte paa skolen, jeg mener, man har brug for grafisk at forklare sin mening ved en tydelig tegning; hertil er øvelse i at tegne tekniske former af stor nytte; men det bliver der ingen tid til. Øves det ene, maa det andet forsømmes.

Det er vel ogsaa utænkeligt, at det forønskede resultat endog tilnærmelsesvis kan blive naaet med 2 timers ugentlig undervisning i 2den og 3dje middelklasse, saaledes som nu er normeret efter undervisningsplanen af $29/6$ 1870. Det bliver heller ikke tilstrækkeligt, om man begynder i 1ste middelklasse og giver 2 timer ugentlig i 3 aar. Eleverne er i 3die middelklasse i almindelighed ikke saa udviklede, at man kan give opgaver af spiraler, vase- og akroterierformer eller tekniske former, undtagen af allersimpleste slags. Enten maatte man altsaa stanse ved, hvad man under vore forhold maa anse for opnaaeligt: Fladeornamenter, grundede paa cirkelen og dennes buer, samt enkle rosetter, eller man maatte forcere eleverne over evne ved at give dem de før nævnte former, der kun vilde blive forstaaede og tilfredsstillende udarbejdede af et par elever i klassen.

Undervisningen stanser nemlig nu for de elever, der vælger latinlinjen, medens eleverne af engelsklinjen er tilstaaet i 2 aar — 4de og 5te klasse — 1 — en — time ugentlig; i 6te klasse egentlig ingen, da den her tilstaaede time maa benyttes til projektionstegning, hvis ikke denne undervisning overtages af matematiklæreren i en af dette fags timer. Undervisningen i 1ste, 2den og 3dje middelkl. maa altsaa planlægges afsluttende for denne sidste klasse; men uheldigvis er eleverne her i den alder, at afslutningen bliver saa godt som umulig, medens man med eleverne af engelsklinjen atter maa tage fat paa det stadium, hvor opgaverne var forstaaede og tilfredsstillende udførte.

At latinlinjen nu efter 3 aars mangel paa undervisning dog skal udarbejde en tegning til middelskolens afgangsexamen, og at der skal gives en karakter, som ikke medregnes i hovedkarakteren, er en bestemmelse, som vistnok bør udgaa af reglementet, saameget mere, som opgaven i ethvert tilfælde maa lægges saa lavt, at karakteren, om den ogsaa medregnedes, ingen reel betydning kan siges at have.

Er det nu heldigt, at latinlinjen stanser med det, der kan tilegnes i 3dje middelklasse?

I Tyskland skal eleverne i *Vta* være færdige med spiralen. Men hvordan gaar dette for sig? De flinkeste elever klarer det nogenlunde, de andre aldeles ikke, og endda tiltrænges megen hjælp af viskelæder og lærerens hyppige korrektion, og det med lærere med en saa grundig uddannelse, som der erholdes. Men dette sker ikke med lærerens gode vilje. Den alvorlige tegnelærer var fortvivlet over, at *VIta* og *Vta* dels skulde være en forskole for dem, der fortsætte, dels afsluttende for en del af latinerne.

Med *Vta* stanser nemlig som her efter 2 aars tegning den obligatoriske tegneundervisning for latinernes vedkommende. Tegnelæreren arbejder altsaa med den bevidsthed, at han i *IVta* (næste klasse) kun beholder dem, der af egen lyst fortsætter, altsaa kan han trygt lade sinkerne sidde der med sine forvirkede og uforstaaede arbejder; han vil snart skilles fra dem. Hvorfor skal han eller klassen sinkes af dem? Hertil kommer, at i *IVta* og *UIII* repeteres de rette og krumme

linjer efter staaletmodeller, hvorefter der atter tages fat paa ornamentet, hvor man slap i *Vta*, men nu efter gibs. Det var dog let at mærke, at for de flestes vedkommende var grundlaget ikke sikkert. Der var ogsaa en sterk opinion for, at man ligesom i Østerrig, hvor der er tildelt tegneundervisningen langt flere timer, skulde udsætte perspektivtegningen til en senere alder. Jeg fik det bestemte indtryk, at eleverne i *Vta*, uagtet udmærkede lærere, ikke magtede de dem forelagte opgaver, hvorfor jeg ogsaa i min foreslaaede læreplan i slutningsbemærkningerne til min reiseberetning har henlagt perspektivtegningen til gymnasiet.

Med hensyn til den før nævnte ene time i 4de, 5te og 6te middelklasse, skal jeg tillade mig at anføre, at den heller ikke er tilstrækkelig, hvis man ønsker noget reelt udbytte af undervisningen i disse klasser. Ikke paa grund af, at examen nu er bleven skarpere, men fordi den moderne undervisningsmaade kræver gennemgaelse af opgaven, tildels lærerens optegning paa skoletavlen. Opgaverne bliver desuden i disse klasser sværere, saa de ikke kan udføres paa den halve time, der bliver tilbage efter gennemgaelsen, men kræver 2 à 3 timer. Det er da lidet hensigtsmæssigt, at timen er forbi, netop idet arbeidet af eleverne er paabegyndt. Men hertil kommer, at der nu hengaar en hel uge, før arbeidet atter kan tages fat. I to sammenhængende timer kan eleverne enten blive færdige med opgaven, eller de er komne saa langt paa den, og den er saa tilstrækkelig korrigeret, at den uden vanskelighed kan fortsættes. Med en time, vil det fornemmelig gaa udover de mindre begavede elever, med mindre de faar en ny gennemgaelse af opgaven for hver ny time, noget de flinkere elever hverken tiltrænger eller bør have.

At timerne kan skaffes, uden at de øvrige fag har lidt derunder, er en erfaring saavel fra Gjertsens skole som fra andre skoler.

Et andet middel, som jeg vil gjøre opmærksom paa, og som ogsaa kan siges nødvendiggjort ved de nye examensbestemmelser, er stoffets fordeling paa de forskjellige klasser; men her vil jeg indskrænke mig til at henvise til mine udtal-

lelser paa Hamarmødet og i reiseberetningen om nødvendigheden af en rationel fremgangsmaade ogsaa i dette fag.

Hvad spørgsmaal *14 c* angaar, da vil jeg til det bestemt benegtende nei, foruden hvad jeg i Gjertsens skoles program for 1881 side 15 og 16 har anført angaaende rudesystemet, tilføie, at der mangler en systematisk opstilling af opgaverne, at der findes forskjellige opgaver paa samme plade, tildels uheldigt valg af former, og at konturerne er saa tykke, at de forvirrer istedenfor at tydeliggjøre. Paa de sidste ornamenter findes der en saadan masse af linjer, de mindre væsentlige trukne med samme styrke som hovedkonturerne, at de tilsammen danner et virvar, hvoraf hovedformerne vanskelig kan udfindes.

Til spørgsmaal *14 d* bemærkes, at det vistnok er ønskeligt, at overbestyrelsen bestemmer opgaven i tegning, men at opgaven for 1881 var mindre heldig, forsaavidt som den bestod af ikke mindre end 5 ligeløbende linjer i spiralform, hvor det altsaa mest kom an paa haandfærdigheden i at tegne smukke linjer. Det afsluttende bladmotiv maa ogsaa erkjendes at være af en meget uskjøn form.“

Bestyrelsen er enig i foranstaaende udtalelser angaaende tegneundervisningen paa latinlinjen, forsaavidt den anser den nuværende ordning med prøve i et fag, hvori undervisningen har hvilet i 3 aar, for saare lidet hensigtsmæssig.

Den skulde foretrække en ordning, hvorefter tegningen stillede valgfrit for latinlinjens disciple, idet man antager, at selv om et saa stort timetal som for engelsklinjen ikke kunde skaffes for disse, den større interesse og begavelse, man kan forudsætte hos frivillige disciple, vilde kunne veie saaledes op, at maalet paa det nærmeste kunde sættes lige for begge linjer, og følgelig ogsaa, karakteren medregnes for latinlinjens disciple.

Skrivning.

15 a) Bør undervisningen i skrivning udstrækkes ogsaa til de 3 øverste middelskoleklasser, og hvorledes bør den i tilfælde indrettes?

b) *Bør der ved afgangsexamen udfærdiges prøveskrift, og karakteren derfor medregnes i hovedkarakteren?*

Paa disse spørgsmaal har premierl. H. Nielsen afgivet følgende erklæring, hvortil bestyrelsen og de øvrige lærere henholder sig:

Ad 15 a) „Undervisningen bør ikke stanse med 3dje middelklasse, da eleverne endnu ikke kan have dannet sig en selvstændig haandskrift*). Den kontrol med de skriftlige arbejder, som skrivelæreren nu i almindelighed fører, har vistnok sin nytte, især ligeoverfor elever, der kan skrive smukt, naar de vil, men som er tilbøielige til at slurve, naar de ikke stadig kontrolleres, og de karakterer, der gives af skrivelæreren, bidrager visseligen til, at kontrollen skjærpes; men der vil specielt i 4de middelklasse være en flerhed af elever, der ogsaa tiltrænger rettelser i skrivebogen, hvorfor jeg i denne klasse vil anbefale 1 times ugentlig undervisning**).

Den bør da væsentlig bestaa i diktater, der rettes som en anden stil, og hvor feilen omskrives. I denne klasse bør ogsaa rundskrift læres.

Hvad 5te og 6te middelklasse angaar, bør timen her kunne spares, og kun den nævnte kontrol af skrivelæreren øves ved en karakter, der gives 1 à 2 gange om maaneden for et vilkaarlig valgt skriftligt arbejde.

Ad 15 b) Bliver karakteren ikke medregnet i hovedkarakteren, vil skrivelæreren kontrol i de øverste klasser være til liden nytte. Jeg faar ofte spørgsmaal, om det virkelig forholder sig saa, at karakteren medregnes i hovedkarakteren til afgangsexamen, ofte nok til at føle mig overbevist om, at interessen vilde slappes for arbeidernes udførelse, hvis forandring heri nu skulde indtræde. Grunden til denne uvished

*) Jeg har før lagt mærke til en sørgelig nedgang i karakteren i 4de klasse for elever, der i 3dje klasse erholdt 1 og 1.5, medens jeg atter hos andre har bemærket en stigen, eftersom de kom høiere op i skolen.

**) Uden fortsat undervisning vil med det i de 3 øverste klasser stærkt forøgede antal af skriftlige arbejder det hidtil tilegnede ved slurveri let udarte og forspildes.

skriver sig vel fra, at tegnekaraktern paa latinlinjen ikke medregnes.

Prøveskriften maa jeg anbefale, da det ellers for sterkt vilde ramme sendrægtige eller uheldige elever, at de har maattet skynde sig med renskriften af det skriftlige arbejde, der tilfældigvis er valgt til bedømmelse af skriften. Men prøveskriften bør være en diktat af et vist antal trykte linjer, der dikteres i en bestemt beregnet tid, og skrives paa enkelte linjer.“

Middelskolens afgangsexamen.

16) Er der i reglementet for middelskolens afgangsexamen bestemmelser, der antages at burde forandres, som: tiden, der indrømmes til opgavernes besvarelse, hjælpemidler, kontrol o. s. v.?

Lærerpersonalet er enstemmig af den mening, at den latinske stil bør udarbejdes uden hjælpemidler, og en flæthed af lærerne mener, at heller ikke den tyske og engelske stil bør skrives med lexikon ved siden. Hermed vil man imidlertid ikke have tilsigtet en skjærpelse i det nu fastsatte maal, idet man tænker sig, at saavel stilen kan gøres noget lettere, som ogsaa, at gloser kan opgives i større udstrækning end hidtil. Prøven vilde saaledes formentlig blive baade ligeligere og paalideligere.

17) Giver de af overbestyrelsen bestemte fællesopgaver til den skriftlige del af middelskoleexamen anledning til bemærkninger?

Nei.

Klasse-Kombination.

18) Hvorledes lader hel eller delvis klasse-kombination i de mindre middelskoler, hvor saadant af økonomiske grunde er nødvendigt, sig gennemføre med forholdsvis mindst ulempe?

Herom kan vi ikke udtale nogen begrundet mening, da spørgsmaalet ligger udenfor vor praxis.

I. Latingymnasiet.

Latin og græsk.

19) *Kan timetallet i latin i gymnasiet indskrænkes, og hvilke forandringer bør i saa fald foretages ved det til statarisk læsning opgivne pensum?*

Som allerede forhen bemærket, læses i latin her ved skolen 3 timer mindre i gymnasiet, end efter den kongelige kommissions forslag, medens vi i middelskolen har givet dette sprog 4 timer mere, end normalplanen fastsætter. Uagtet ingen del af forfatterpensumet samtidig er overflyttet fra gymnasiets til middelskolens klasser, har dog tiden (9—9—10 timer egentlig) været fuldt tilstrækkelig, fordi den forholdsvis større sikkerhed i sprogets elementer, som disciplene har medbragt fra middelskolen, har muliggjort en raskere fremadskriden i gymnasiet. Nogen større afknappelse i timetallet end den her stedfundne tør vi ikke tilraade, hvis det til statarisk læsning opgivne pensum beholdes. Men vi tror, at dette uden skade kan indskrænkes, og denne reduktion mener vi navnlig bør ramme dele af Cicero, Sallust og Livius. I saa fald og under forudsætning af, at timetallet i middelklasserne forøges i samme udstrækning, som her ved skolen, antager vi, at man vil kunne opføre til latin i gymnasiet 8—8—8 egentlige timer, hvorefter det samlede timetal i middelsk. + gymnasium bliver 49 mod 52 efter den officielle plan og 53 efter vor ordning. Den indvundne tid bør komme de nyere sprog (tysk og fransk) tilgode.

Heri er majoriteten af lærerne enig; en minoritet finder, at der ingen indskrænkning bør finde sted hverken i pensumets omfang eller i det latinen tillagte timetal.

20) *Hvilke erfaringer har man gjort om udbyttet af undervisningen i græsk?*

Udbyttet af undervisningen i græsk har været tilfreds-

stillende, ialfald ligesaa tilfredsstillende som under den ældre skoleordning.

Nyere sprog.

21 a) *Har det vist sig, at disciplene ved udgangen af middelskolen er i besiddelse af den kundskab i tysk, som studenten bør besidde, og har denne kundskab kunnet vedligeholdes i gymnasiet uden specielt dertil henlagte timer?*

b) *Bør fransk og engelsk være alternative fag i latin-gymnasiet?*

c) *Ifald disse spørgsmaal besvares benegtende, hvorledes bør undervisningen i nyere sprog ordnes i latin-gymnasiet?*

Ad 21 a) Naar det maal tilfredsstillende naaes, som efter den nuværende ordning er opstillet for kundskaben i tysk, maa det vistnok erkjendes, at disciplene ved afslutningen af middelskolens kursus er vel saa langt fremskredne med hensyn paa dygtighed i sproget som forhen studenterne ved examen artium, men derimod ikke i kjendskab til litteraturen. Dette kjendskab vil heller ikke i nogen nævneværdig udstrækning kunne erhverves i middelskolen, fordi disciplene i regelen mangler den dertil fornødne modenhed. Baade af den grund, og fordi den sproglige kundskab ikke ellers vil kunne holdes oppe, bør tysk være gjenstand for undervisning i gymnasiet.

Dette skulde efter den kgl. kommissions tanke ske paa den maade, at læsning af tysk leilighedsvis henlagdes til en eller anden af de franske eller engelske timer. Men en saadan ordning har ikke forsvarlig kunnet gennemføres, da det timetal, som efter kommissionens plan er opført til disse fag, allerede før er altfor knapt tilmaalt, og desuden nytten af denne læsning „nu og da“ vistnok maa ansees for meget tvivlsom. Paa Gjertsens skole læres derfor tysk i særegne timer, 1 time ugentlig, i 1ste og 2den klasse af gymnasiet, hvilken tid anvendes til statarisk gennemgaaelse af klassiske litteraturverker. Vi tror imidlertid, at man ikke bør blive staaende herved. Først naar tysk faar særegen undervisningstid i alle gymnasiets klasser (1 time ugentlig) og optages som obligatorisk prøvegjenstand ved examen artium, vil dette

sprog med dets litteratur indtage den stilling i skoledannelsen, som tilkommer det efter dets betydning for nutidens kultur. Fordringerne til examen artium mener vi bør være: oversættelse og fortolkning af et uddrag af den klassiske litteratur, som statarisk er læst paa skolen, og dertil extemporaloversættelse af en ulæst forfatter.

Ad 21 b & c) Fransk bør være tvungent, men engelsk frivilligt fag i latingymnasiet. Det franske sprog maa nemlig baade paa grund af dets egen karakter og litteraturens centrale stilling i den almindelige kulturudvikling ansees for et nødvendigt led i den dannelse, som latingymnasiet byder; derimod vil vistnok engelsk uden betænkelighed kunne overlades til frit valg, saameget mere som det — ialfald i den udstrækning, hvorom her er tale — kan tilegnes med forholdsvis stor lethed, og derfor ikke vil foraarsage særdeles forøgelse i arbejdsbyrden, om det læses ved siden af fransk.

Den tid, som efter den kongelige kommissions plan er tildelt fransk, strækker forøvrigt ikke til for at naa det fastsatte maal, fordi undervisningen maa bygges paa middelskolens svage grundlag. Som ovenfor nævnt har vi derfor givet fransk 3—3—2 ugentlige timer i latingymnasiet, hvorved sprogets stilling væsentlig er blevet støttet. — Istedetfor den nuværende prøve ved examen artium, hvorved et forhen ulæst stykke forelægges, vilde vi foretrække, at der krævedes oversættelse og fortolkning af en krestomathi, som forudsættes at være læst paa skolen, samt derhos en prøve i extemporaloversættelse. — Engelsk læses her ved skolen 2 timer ugentlig i 2den og 3die klasse, og denne tid har vist sig tilstrækkelig til at naa maalet. Kommissionens udkast har 3—3 timer i samme klasser.

Modersmaalet.

22 a) Bør der indføres nogen mundtlig prøve i modersmaalet ved examen artium, og hvorledes bør den i saa fald indrettes?

b) Kan timetallet i oldnorsk indskrænkes, eller bør dette sprog uden indskrænkning i timetal opføres som valgfrit?

Ad 22 a) Uagtet vi skulde anse det ønskeligt, navnlig ligeoverfor privatister og dem, som ikke har gennemgaaet et fuldstændigt gymnasiakursus, at der fandt nogen kontrol sted med hensyn paa artianernes kundskab i almindelig stillære, æsthetik og nordisk litteraturhistorie, har vi dog betænkelighed ved at foreslaa nogen prøve afholdt heri, da det efter vor mening ligger nær at frygte for, at denne vilde virke hemmende paa norsk-undervisningens frihed i gymnasiet og derved forspilde dennes værd.

En minoritet blandt lærerne deler ikke disse betænkeligheder, men vil ubetinget anse det for en vinding, hvis der anordnes afholdt mundtlig prøve i modersmaal ved examen artium, omfattende skjønlæsning, fortolkning og litteraturhistorie.

Ad 22 b) Her ved skolen er erfaringen om dette spørgsmaal den, at oldnorsk ikke vil kunne nøie sig med et ringere timetal end det nu tillagte, nemlig 2 ugentlige timer i hver af de 2 øverste klasser af latinalgymnasiet, og resp. 2 og 3 ugentlige timer i de 2 øverste klasser af realgymnasiet. Flerheden af skolens lærere (blandt disse undertegnede Gjertsen) holder imidlertid for, at dette sprog bør udgaa af skolens stærkt optagne fagkreds og henlægges til universitetet, hvor det formentlig som specialstudium mere vil komme til sin ret, medens en minoritet med undertegnede Gjør er enig i, at oldnorsk fremdeles bør henhøre til de obligatoriske fag i skolen, fornemmelig fordi det kjendskab til oldsproget, som efter den nuværende ordning uden meget besvær kan opnaaes, antages at kunne være en støtte under vore vanskelige sprogforhold, baade et værn mod usunde reformbevægelser og en vejledning henimod de sande fremskridt.

Historie og geografi.

23 a) Hvilke erfaringer har man gjort med hensyn til udbyttet af undervisningen i et kulturfolks historie?

b) Har det vist sig, at Nordens historie i gymnasiet kan gennemgaaes i væsentlig større udstrækning end i middelskolen?

c) *Er en forandring i den bestaaende ordning ønskelig og i saa fald hvilken?*

d) *Paa hvilken maade vil disciplenes kundskab i geografi bedst kunne vedligeholdes?*

Ad 23 a—d) Med hensyn paa disse spørgsmaal henholder vi os til følgende udtalelse af undertegnede Gjør i skolens program for 1880:

„For tiden læses i gymnasierne oldtidens historie, og derefter Nordens og et „kulturfolks“ historie i udførligere fremstilling, medens den almindelige verdenshistorie afsluttes med middelskolen. At bygge et kulturfolks historie paa de i middelskolen tilegnede kundskaber, tror jeg, er at bygge paa sand. En kundskab, som ikke vedligeholdes, staar altid i fare for tidligere eller senere at udviskes; men selv om den kunde holdes frisk, vilde den i ethvert fald være utilstrækkelig som grundlag for et historisk specialstudium; hertil kræves et ganske anderledes fyldigt billede af menneskeaaendens brydninger og menneskehedens kulturudvikling, end middelskolen præsterer. Intet folks historie og aller mindst et „kulturfolks“ kan meddeles med sand frugt for disciplenes dannelse uden i sammenhæng med og i belysning af den hele verdensudvikling, og en klar opfatning heraf maa forudsættes som givet, som noget man uden videre kan gaa ud fra. Men til en saadan forudsætning kan man her ikke støtte sig; heller ikke kan man tage op det almindelige historiske stof, da dette vilde føre til en endeløs vidtløftighed, og følgen er derfor paa den ene side usikkerhed i undervisningen og paa den anden uklarhed i tilegnelsen; men det sikre produkt af disse to faktorer er misforstaaelse og forvirring.

I stedet for den efter min mening lidet frugtbare indgaaen i et enkelt folks historiske liv, et studium, som hører universitetet til, ikke skolen, bør et harmonisk om end mere begrænset kjendskab til universalhistorien være gymnasiets maal. Den i middelskolen vundne kundskab bør vedligeholdes, udvides og klargjøres; men medens middelskolen lader den ydre historie træde i forgrunden, vil her i medfør af disciplenes modenhedsstandpunkt det kulturhistoriske, folkenes samfundsliv og institutioner kunne behandles med størst ud-

bytte. Særskilt gennemgaaelse af Nordens historie vil vistnok være nødvendig; men da de skandinaviske lande har været læste efter udførligere lærebog allerede i middelskolen, vil undervisningen heri væsentlig kunne indskrænkes til repetition.

Naar altsaa læsningen af et kulturfolks historie faldd bort, og den historiske undervisning forøvrigt ordnedes som ovenfor nævnt, vilde der, tror jeg, blive god tid til at optage geografi ved siden af historien, saaledes at disse fag sluttedes nøiere til hinanden og fik fælles timer. Det vilde da bero paa omstændighederne, hvormeget deraf skulde afsees til geografin, som vel burde være gjenstand for examination ved examen artium, men saaledes, at der for historie og geografi kun gaves en karakter.“

Mathematik.

24 a) Bør prøven i matematik ved examen artium indskrænkes til en mundllig, eller, hvis den skriftlige prøve bibeholdes, bør der ved censuren over samme forholdes paa den af det akademiske collegium antydede maade?

b) Ansees universitetets fortolkning af lovens fordringer i stereometri berettiget?

c) Bør fordringerne i matematik indskrænkes til fordel for undervisningen i en eller anden naturvidenskabelig disciplin?

Skolens matematiklærere har herom afgivet følgende erklæring, hvortil bestyrelsen og de øvrige lærere henholder sig.

„Ad 24 a) Matematik har her ved skolen noget større timetal end efter den kgl. kommissions udkast, nemlig 3 ugentlige timer i 3 aar. Naar man tager hensyn til, at matematik er det eneste fag, latinyngnasiet indrømmer realdannelsen, kan man neppe paastaa, at denne undervisningstid stiller for store krav. Men denne tid er ogsaa tilstrækkelig til en grundig gennemgaaelse af det til examen artium forlangte pensum, baade hvad den theoretiske bearbejdelse og praktiske anvendelse angaar.

Skulde nu den skriftlige prøve bortfalde, vilde prøven

paa kandidaternes modenhed i at anvende det læste ogsaa for en stor Del falde bort. Thi en kort mundtlig examination er væsentlig henvist til det theoretiske. Men derved berøver man den mathematiske undervisning en af dens bedste frugter, og da en blot mundtlig prøve ogsaa kan øve indflydelse paa den rent theoretiske forberedelse, vil den evne til at virke opdragende paa eleverne, som den mathematiske undervisning utvivlsomt er i besiddelse af, i høi grad blive svækket. Bedre turde det da være, som inden det akademiske kollegium foreslaaet, at karakteren 5 eller 6 ikke udelukkede fra adgang til den mundtlige prøve, ifald middeltallet for de andre skriftlige prøver ikke oversteg $3\frac{1}{2}$ eller 3. Men selv med antagelsen af et saadant forslag resikerer man, at den mathematiske undervisning bringes tilbage til det forladte spor, hvor man lidet eller intet hensyn tog til teoriens praktiske anvendelse. Det foreliggende spørgsmaal besvarer vi derfor med nei.

Ad 24 b) Hvad derimod universitetets fortolkning af lovens fordringer i stereometri angaar, vil vi udtale som vor mening, at de stereometriske læresætninger og beviser, særlig de, der gaar forud for behandling af polyedre, hører til de smukkeste og for den mathematiske udvikling mest frugtbare afsnit. Den rette forstaaelse af dem har bragt eleverne langt i retning af mathematisk modenhed, uden at tilegnelsen har lagt særdeles stort beslag paa deres tid og kræfter. Spørgsmaalet besvares derfor med ja.

Ad 24 c) Med det timetal, hvorover man raader i latin-gymnasiet, vil det neppe være fornuftigt at dele tiden mellem flere fag. Vi anser det utilraadeligt at foretage nogen reduktion i det mathematiske pensum, og selv om vi kunde gaa med paa det, tror vi dog, at den tiloversblevne tid vilde blive saa knapt tilmaalt for en eller anden naturvidenskabelig disciplin, at et saadant studium neppe skulde kunne magte den opgave at danne bedre værn mod latingymnasiets ensidige sprogstudium. Vi besvarer derfor spørgsmaalet med nei.

III. Realgymnasiet.

Sprogene.

25 a) *Er det hensigtsmæssigt, at den sproglige undervisning i realgymnasiet spreder sig over saa mange fag som hidtil?*

b) *Hvilket bør være realgymnasiets hovedsprog, og hvad bør være fordringerne deri?*

Ad 25 a & b) Med Hensyn til ordningen af realgymnasiets sprogundervisning skal vi henvise til, hvad vi ovenfor har udtalt i forbindelse med forslaget om at gjøre middelskolens latinlinje til forskole for begge gymnasier. Hvis denne reform iværksættes og følgelig fransk bliver realgymnasiets hovedsprog, har vi tænkt, at sprogtimerne burde fordeles saaledes: fransk 5—4—5 timer, engelsk 3—3—2 og tysk 1—1—1. Prøven i fransk ved examen artium bør da omfatte 1) en stil omtrent af samme vanskelighed, som den engelske efter den nuværende ordning, 2) mundtlig oversættelse og fortolkning af en krestomathi, som er læst statarisk paa skolen, samt extemporaloversættelse af en vanskeligere forfatter. I engelsk og tysk bør prøven være den samme, som vi for tyskens vedkommende har foreslaaet for latiningymnasiet, altsaa baade examination i et forhen læst udvalg af litteraturen og extemporaloversættelse.

Hvis derimod middelskolens engelsklinje vedbliver at være realgymnasiets forskole, finder vi ialfald for tiden, og inden videre erfaring er vunden, ikke anledning til at anbefale, at engelsken indskrænkes i sin nuværende stilling og med hensyn til det nu fastsatte maal. Vi foreslaar under denne forudsætning, at engelsk opføres med 4—4—4 ugentlige timer, fransk som hidtil med 3—3—3 timer og tysk med 1—1—1. Maalet i tysk og fransk bør være det samme som efter første alternativ i tysk og engelsk.

26) *Ansees det nødvendigt at give oldnorsk flere timer i realgymnasiet end i latingymnasiet?*

Spørgsmalets mening er vel nærmest, hvorvidt det er rimeligt at opstille et større pensum i oldnorsk læst i realgymnasiet end i latingymnasiet. Hertil finder man ingen grund. Ifald saaledes fordringerne stilles lige, vil selvfølgelig ogsaa timetallet kunne være lige. Beholdes derimod det større pensum i realgymnasiet, maa ogsaa timetallet være større.

Historie.

27) *Giver den historiske undervisning i realgymnasiet anledning til særegne bemærkninger?*

Nei.

Mathematik.

28 a) *Vilde det være ønskeligt, at disciplene i realgymnasiet erhvervede kjendskab til derivation og integration af visse i fysiken og geometrien forekommende funktioner? Hvilken indskrænkning i det matematiske pensum maatte i saa fald foretages?*

b) *Ansees det ønskeligt, at det trigonometriske kursus i realgymnasiet udvides til ogsaa at omfatte sfærisk trigonometri?*

Skolens matematiklærere udtaler sig herom saaledes:

„Ad 28 a) Uagtet vi kan medgive, at noget kjendskab til derivation og integration vilde lette behandlingen af visse afsnit i fysiken, tror vi dog ikke, at indførelsen af disse fagdele er tilraadelig. For det første er det matematiske pensum iforveien saa omfattende, at vi istedetfor at øge det hellere kunde være med paa visse reduktioner. Dernæst tror vi, at differentialregningen ligger for høit for elevernes standpunkt, hvorfor det vel er et spørgsmaal, om denne for dem vil være tjenlig til at klargjøre opfatningen. Naar der er foreslaaet at sløife læren om kjædebrøk og ubestemte ligninger, kan vi meget vel gaa med herpaa, da dette er et afsnit, som

vistnok uden skade kan forbigaaes; men vi tror aldeles ikke, at den tid, der vilde indspares ved denne reduktion, skulde være tilstrækkelig til indøvelse af elementerne af derivation og integration. Ogsaa afsnittet om rækkers konvergens ligger efter vor mening vel høit. Vi tror, det vilde være heldigt ganske at sløife dette og hellere anvende lidt mere tid paa et noget fyldigere studium af geometri.

Ad 28 b) Sfærisk trigonometri har ganske vist sin interesse for den matematiske geografi; men den anvendelse, man kommer til at gjøre heraf paa skolen, er saa ubetydelig, at det er tvivlsomt, om man for den sags skyld bør tilraade indførelse af et fag, der igrunden eier saa lidet af pædagogisk værd.“

I ovenstaaende er bestyrelsen og de øvrige lærere væsentlig enige.

Naturhistorie.

29) Hvorvidt vilde et gunstigere resultat af undervisningen i naturhistorie i realgymnasiet kunne ventes opnaaet, naar man af hensyn til det ringe timetal (1 time ugentlig i alle klasser) forandrede fordringerne derhen, at man istedetfor en oversigt over hele dyrerigets fysiologi og systematik indskrænkede sig til det anatomiske og fysiologiske med en fuldstændigere behandling af det menneskelige legeme?

Skolens lærere i naturfag udtaler sig herom saaledes:

„Det kan neppe være nogen tvivl underkastet, at den nuværende ordning af undervisningen i naturhistorie i realgymnasiet er mindre heldig. Man har i hver klasse kun 1 time ugentlig og skal dog gennemgaa et fuldstændigt kursus i alle de tre naturhistoriske fag: zoologi, botanik og mine-ralogi. Følgen heraf er den, at man væsentlig maa indskrænke sig til at repetere det i middelskolen læste pensum, uden at der bliver anledning til paa en for eleven udviklende maade at gaa nærmere ind paa et saa vigtigt fag som fysiologien. Man skulde derfor være tilbøielig til at gaa med paa den ordning, at undervisningen i dyrerigets systematik i realgymnasiet indskrænkes til en ganske kort oversigt over

dens allervæsentligste punkter, og at den derved indvundne tid anvendes til at erhverve kjendskab til det menneskelige legemes anatomi og fysiologi. Forøvrigt kan man ikke undlade at bemærke, at naturhistorieundervisningen i realgymnasiet, selv om denne forbedring indføres, fremdeles vil lide meget under de ulemper, som følger af stoffets vidtløftighed i forbindelse med den stærkt begrænsede undervisningstid.“

I ovenstaaende er bestyrelsen og de øvrige lærere i det væsentlige enige.

Tegning.

30) *Bør den vegt, som tillægges tegning i realgymnasiet, faa et udtryk derigjennem, at der ved realartium gives karakter i dette fag?*

Flerheden af lærerpersonalet mener, at der ved realartium bør gives karakter i tegning, en minoritet, at denne ogsaa bør medregnes i hovedkarakteren.

Om optagelsen i gymnasiet.

31) *Bør fordringerne ved optagelsen i gymnasiets 1ste klasse skjærpes, og i bekræftende fald hvorledes?*

Nei.

Klasse-kombination inden gymnasierne.

32) *For hvilke fag er kombination mellem gymnasial-klasserne indenfor samme gymnasium og mellem klasserne af latin- og realgymnasiet tilstedelig?*

Her ved skolen har til forskellige tider kombination fundet sted mellem de to gymnasier i norsk, fransk, historie samt religion (i 1ste klasse). Nogen forbindelse opad eller nedad inden det samme gymnasium er ikke praktiseret.

Gymnastik og ferier.

33) *Hvorledes antages undervisningen i gymnastik hensigtsmæssigst at burde ordnes?*

Skolens gymnastiklærer, hr. premierløjtnant N. Steffens, har afgivet følgende erklæring:

„Ligeoverfor det anstrængte aandelige arbeide, som den nuværende skoleordning fordrer af eleverne, er det en nødvendighed at give legemsøvelserne en fremtrædende plads blandt undervisningsfagene paa vore skoler.

Gymnastikens formaal er at forøge legemets kræfter og udholdenhed samt udvikle aandfriskhed, mod og kraftig vilje; føier man hertil den bistand, som gymnastikundervisningen yder skolen derved, at den vænner eleverne til stræng opmærksomhed, til rask, øieblikkelig og nøiagtig udførelse af given befaling samt til at beherske sin vilje og at underordne sig som et led af et større hele, saa ser man, at gymnastiken har fuld berettigelse til ikke at blive behandlet som stedbarn ved timestfordelingen.

Jeg finder derfor, at eleverne bør gives om muligt daglig undervisning i gymnastik; men at tildele denne undervisning — som i cirkulæret nævnt — en $\frac{1}{2}$ time kan jeg ikke anbefale.

En $\frac{1}{2}$ times gymnastik kan anvendes ved mindre skoler, hvor partierne sjelden bliver større end 20 elever; ved de større skoler derimod, hvor i regelen flere klasser maa gymnastisere samtidig, vil det efter min mening kun være en nødhjælp; man vil sikkert ikke opnaa de resultater af gymnastiken, som vindes ved at beholde den hele time. Flere vanskeligheder vil ogsaa stille sig i veien for indførelsen af $\frac{1}{2}$ times gymnastik, og blandt disse vil jeg fremhæve:

1. Gymnastikmateriellet maatte, forat undervisningen skulde blive saa effektiv, som den bør være, betydelig forøges. Skede ikke dette, saa vilde gymnastiken blive for ensformig og trættende for eleverne, og den fornødne afveksling mellem linje- og apparatgymnastiken vilde ikke kunne finde sted.
2. Gymnastiklæreren maatte for at have fuldt ansvar tiltrænge assistenter, som kunde hjælpe ham i tilsynet med de forskjellige underafdelinger, hvori han var nødt til at dele partiet, naar alle elever skulde udføre de for den halve time opsatte øvelser ordentlig og forsvarlig.

3. Det jævnt fremadskridende arbejde med afvejlende øvelser, leg og hvile vilde ikke kunne finde sted, og jag og uro vilde komme istedet.
4. Vanskeligheden ved at kunne faa den halve time ubeskaaret til gymnastikundervisningen, især naar denne, som i cirkulæret antydet, skulde drives afvejlende med et eller andet af de øvrige undervisningsfag, vilde strax vise sig. Man se blot hen til opbrud i klassen, nedmarsch til salen, af- og paatagning af sko m. m., der strax vilde reducere den knappe tid med 5 à 10 minutter, hvilket paa en halv times undervisning vilde være et altfor føleligt tidstab.

Det her anførte gjælder dog, som jeg ovenfor har sagt, blot for de større skoler; spørgsmaalet for deres vedkommende bør formentlig besvares derhen:

Til gymnastikundervisningen bør om muligt anvendes 1 time daglig — eller saa mange timer, som skolens timeplan tillader; dog bør fortrinsvis de ældste elever have de fleste timer.

Gymnastik i halve timer bør ikke indføres ved de større skoler.“

Idet bestyrelsen finder i alt væsentligt at kunne slutte sig til ovenstaaende udtalelse af hr. løjtnant Steffens, mener den ogsaa at burde bemærke, at de undervisningstimer, som af andre grunde nogenlunde let synes at kunne deles og da navnlig skrivning og tegning, vanskelig vil vise sig modtagelige for en deling med gymnastik, da haanden efter en stærk legemsbevægelse vil være mindre skikket til at styre pen og blyant.

34) Hvorvidt ansees en forlængelse af sommerferien for tilraadelig? I bekræftende fald til hvor lang tid?

Sommerferien varer ved denne skole i 6 fulde uger. Med denne ordning har vi i enhver henseende fundet os vel tjent.

Middelskole.

Klasse	Latinlinjen.						Engelsklinjen.		
	I	II	III	IV	V	VI	IV	V	VI
Aar	9—10	10—11	11—12	12—13	13—14	14—15	12—13	13—14	14—15
Religion	3	3	2	2	2	2	2	2	2
Norsk	} 10 *)	5	5	4	3	3	4	3	3
Tysk		6	6	4	3	3	5	5	4
Latin				8	9	8			
Engelsk							5	5	5
Fransk					3	2		3**)	2**)
Historie	3	2	2	2	2	3	2	2	3
Geografi	3	2	2	2	1	1	2	1	1
Regning	4	4	5	5	5	5	5	5	5
Naturf.		2	2	2	2	3	2	2	3
Skrivning	2	2	2	1			1		
Tegning	2	2	2	1**)	1**)	1**)	2	2	2
Sum	27	28	28	30***)	30***)	30***)	30	30	30

- *) Tysk begynder i november og har fra den tid 5 timer.
- ***) Frivilligt fag.
- ***) Med tegning 31 timer.

De forandringer, som vi har tilladt os at bringe i forslag under besvarelsen af de af det kgl. departement fremsatte spørgsmaal, vil kunne gennemføres efter nedenstaende timefordeling:

Kristiania, december 1881.
 Fr. Gjertsen. M. Gjer.

Latingymnasium.

Klasse . . .			
	I	II	III
Aar	15—16	16—17	17—18
Religion . .	2	1	2
Norsk . . .	2	2	2
Oldnorsk . .		2	2
Latin . . .	8	8	8
Græsk . . .	7	7	7
Tysk . . .	1	1	1
Fransk . . .	3	3	2
Engelsk . .		2*)	2*)
Historie . .	3	3	3
Geografi . .			
Mathemat. .	4	3	3
Sum	30	30	30

*) Frivilligt fag.

Realgymnasium.

Klasse . . .	Hovedsprog: fransk.			Hovedsprog: engelsk.		
	I	II	III	I	II	III
Aar	15—16	16—17	17—18	15—16	16—17	17—18
Religion . .	2	1	2	2	1	2
Norsk . . .	2	2	2	2	2	2
Oldnorsk . .		2	2		2	2
Tysk . . .	1	1	1	1	1	1
Fransk . . .	5	4	5	3	3	3
Engelsk . .	3	3	2	4	4	4
Historie . .	2	2	2	2	2	2
Geografi . .	2	2	1	2	2	1
Mathem. . .	6	6	6	7	6	6
Naturf. . .	5	5	5	5	5	5
Tegning . .	2	2	2	2	2	2
Sum	30	30	30	30	30	30

Skolefterretninger for
1881–82.

I. Afgang til universitetet 1881.

Til klassisk examen artium*) anmeldtes 12 elever af latin-gymnasiets øverste klasse, nemlig:

1. Ambjørnsen, Hans, f. $11/10$ 63, søn af kjøbmand A., Kristiania, elev af skolen i 12 aar.
2. Aschehoug, Tøger, f. $7/7$ 63, søn af toldkasserer A., Kristiania, elev af skolen i 12 aar.
3. Borchgrevink, Gregers, f. $14/6$ 60, søn af afdød cand. theol. B., Sande, elev af skolen i 4 aar.
4. Heftye, Jakob, f. $11/2$ 63, søn af konsul H., Kristiania, elev af skolen i 7 aar.
5. Ingebretsen, Harald, f. $7/9$ 62, søn af afdød gartner I., Kristiania, elev af skolen i 7 aar.
6. Lütken, Thor, f. $7/6$ 63, søn af restauratør L., Kristiania, elev af skolen i 7 aar.
7. Refsum, Sigvald, f. $15/3$ 61, søn af gaardbruger R., Sørum, elev af skolen i 6 aar.
8. Roscher, Sigurd, f. $14/11$ 62, søn af afdød læge R., Kristiania, elev af skolen i 7 aar.
9. Rynning, Rolf, f. $7/9$ 62, søn af gaardbruger R., Eidsvold, elev af skolen i 6 aar.
10. Schaft, Andreas, f. $22/6$ 63, søn af afdød prest S., Kristiania, elev af skolen i 7 aar.
11. Sollie, Bernhard, f. $5/1$ 63, søn af skibsreder S., Horten, elev af skolen i 3 aar.
12. Torkildsen, Hans, f. $18/1$ 63, søn af skibskaptein T., Kristiania, elev af skolen i $2\frac{1}{2}$ aar.

*) Fra skolens realgymnasium fandt ingen afgang sted til universitetet, da den øverste klasse ikke var i virksomhed i skole-aaret 1880-1881.

Disse bestod examen med følgende karakterer:

	Modersmaal.	Lat. övers.	Math. skr.	Religion.	Oldnorsk.	Lat. mdtl.	Do.	Græsk.	Do.	Fransk.	Engl.	Historie.	Math. mdtl.	Sum.	Antal fag.	Hovedkarakter.
Ambjørnsen	3	4	3	4	2	4	3	3	3	4	-	4	2	39	12	Haud illaud.
Aschehoug	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	-	2	4	35	12	do.
Borchgrevink	3	4	2	2	3	4	5	3	3	-	4	2	3	38	12	do.
Hefstye . . .	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	-	2	1	27	12	Laudabilis.
Ingebretsen	3	3	1	2	2	3	3	2	2	2	-	1	2	26	12	do.
Lütken . . .	3	3	1	2	1	1	1	1	2	4	-	2	2	23	12	do.
Refsum . . .	3	3	4	3	2	1	2	2	2	2	-	1	4	29	12	do.
Roscher . .	2	3	4	2	2	2	2	1	2	3	-	2	2	27	12	do.
Ryning . . .	3	3	3	3	1	2	2	1	1	2	-	1	2	24	12	do.
Schaft . . .	3	3	2	2	1	3	2	3	3	2	-	1	3	28	12	do.
Sollie	3	3	2	2	1	1	1	2	3	1	1	2	4	26	13	do.
Torkildsen .	3	2	1	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	22	13	do.

Desuden fremstillede sig 5 elever efter egen anmeldelse, hvoraf 4 bestod examen, 3 med karakteren haud illaudabilis, 1 med non contemendus.

2. Middelskolens afgangsexamen 1881.

Kommissionen for afholdelse af middelskolens afgangsexamen ved de kommunale og private skoler i Kristiania bestod i 1881 af skolebestyrer Gjør (formand), skolebestyrer Voss, skolebestyrer Holan, inspektør Corneliussen, skolebestyrer Lyche, cand. philos. Larsen. Efter kommissionens forslag beskikkede kirke departementet følgende herrer til censorer:

I religion: hr. pastor Bernhoft og cand. theol. Elias-sen.

- norsk: - cand. mag. Aubert - inspektør Brock.
 - tysk: - skolebest. Pauss - cand. phil. Bratt.
 - latin: - cand. phil. Bruenech - cand. mag. Dahl.

- I engelsk: hr. cand. mag. Brekke og cand. mag. Schram.
 - fransk: - sproglærer Messell - cand. phil. Tørgersen.
 - historie: - cand. phil. Søråas - cand. mag. Norby.
 - geografi: - cand. phil. Larsen - cand. mag. Sundt.
 - mathem.: - inspektør O. Johannesen og inspektør Nærup.
 - naturfag: - universitetsstip. Friis og ingeniør Geelmuyden.
 - skrivning: - løjtnant Lonnevig - kaptein Wang.
 - tegning: - reallærer M. Petersen - løjtnant Nielsen.

Opgaverne til de skriftlige prøver, blev tilstillede skolerne fra kirke departementet.

Af skolens elever fremstillede sig til middelskolens afgangsexamen 41. Af disse tilhørte 19 engelsklinjen, hvoraf 2 rejiceredes, 22 latinlinjen, hvoraf 2 rejiceredes. Examens udfald var følgende:

Engelsklinjen:	Hovedkarakter:
1. Aarøe, S.	Godt (2.79)
2. Guldberg, A.	Meget godt (2.17)
3. Haanshus, O.	Godt (3.00)
4. Hall, F.	Meget godt (2.17)
5. Hansen, H.	Godt (2.65)
6. Hoff, G.	Meget godt (2.27)
7. Holmsen, T.	Godt (2.53)
8. Hoxmark, F.	Meget godt (2.37)
9. Korsvig, K.	Meget godt (2.43)
10. Krogh, G.	Meget godt (2.23)
11. Mowinckel, C.	Meget godt (2.39)
12. Mowinckel G.	Godt (2.86)
13. Olsen, H.	Meget godt (1.73)
14. Olsen, O.	Meget godt (1.70)
15. Røed, S.	Godt (2.86)

16. Thune, K. Meget godt (2.36)
 17. Vaaler, K. Meget godt (2.50)

Latinlinjen:

1. Arneberg, V. Meget godt (2.21)
 2. Bidekap, J. Meget godt (1.96)
 3. Dahl, O. Udmerket godt (1.32)
 4. Frølich, J. Meget godt (1.82)
 5. Gjør, H. Godt (2.93)
 6. Groth, O. Udmerket godt (1.50)
 7. Gulbrandsen, J. Meget godt (2.04)
 8. Halvorsen, C. Meget godt (1.82)
 9. Heyerdahl, H. Meget godt (1.64)
 10. Hvoslef, J. Godt (2.54)
 11. Malling, J. Meget godt (2.18)
 12. Maurer, A. Meget godt (2.18)
 13. Nannestad, J. Meget godt (1.64)
 14. Nygaard, C. Godt (2.89)
 15. Schaft, V. Meget godt (2.21)
 16. Sevaldson, A. Meget godt (2.46)
 17. Simonsen, S. Godt (3.21)
 18. Staffeldt, B. Meget godt (1.54)
 19. Sundt, P. Meget godt (1.96)
 20. Tønder, A. Meget godt (1.89)

Af privatister fremstillede sig 6, 3 paa engelsklinjen, 3 paa latinlinjen. Af disse bestod 3 examen.

3. Discipeltal i skoleaaret 1881—82.

Skolen havde ved skoleaarets begyndelse i august maaned 482 disciple; ved programmets udgivelse i mai er discipeltallet 483, fordelt paa 21 klasser, altsaa i gennemsnit 23 i hver klasse. Af de 21 klasser er 7 parallelklasser.

4. Skolens lærerpersonale.

Af skolens tidligere lærerpersonale frattraadte adjunkt A. Andersen inden skoleaarets begyndelse. Hans undervisningstimer overtoges midlertidig af cand. real. W. Hamilton.

Længere vikariater er i skoleaarets løb besørgede af hr. pastor Alver, stud. theol. Y. Brun og stud. phil. A. Sommerfeldt samt frøken Chr. Nerdrum.

Fra næste skoleaar er som ny lærer ansat Dr. phil. Alf Torp, cand. mag., fortiden lærer paa Storjohanns latinske.

Skolens lærerpersonale vil altsaa i skoleaaret 1882—83 komme til at bestaa af følgende lærere og lærerinder:

1.	<i>Fr. Gjertsen</i> , bestyrer, cand. mag., f. 1831	} lærere siden skolens oprettelse i 1869.
2.	<i>M. Gjør</i> , bestyrer, cand. mag. f. 1840	
3.	<i>E. Johannsen</i> , cand. philos., f. 1843	
4.	<i>N. I. Steffens</i> , premierløitn., f. 1843, lærer siden 1872.	} lærere siden 1873.
5.	<i>Alb. Brock</i> , inspektør, cand. mag., f. 1848	
6.	<i>A. Eliassen</i> , cand. philos., f. 1853	} lærere siden 1874.
7.	<i>J. W. Bruenech</i> , cand. philos., f. 1832	
8.	<i>H. Nielsen</i> , premierløitn., f. 1844	
9.	<i>J. Schram</i> , cand. mag., f. 1847	} lærere siden 1875.
10.	<i>H. Siewers</i> , cand. philos., f. 1821	
11.	<i>L. Bratt</i> , cand. philos., f. 1851	} lærere siden 1876.
12.	<i>Joh. Friis</i> , universitetsstip. cand. real., f. 1854	
13.	<i>Fr. Bekkevold</i> , cand. philos., f. 1830	} lærere siden 1877.
14.	<i>A. Nærup</i> , inspektør, cand. real., f. 1851	
15.	<i>C. Christensen</i> , cand. mag., f. 1846	} lærere siden 1878.
16.	<i>V. Lonnevig</i> , premierløitn., f. 1845	
17.	<i>J. Gjør</i> , prest, f. 1839	} lærere siden 1879.
18.	<i>J. Schive</i> , adjunkt, f. 1839	
19.	<i>B. Gundersen</i> , cand. mag., f. 1854	
20.	<i>A. Holt</i> , cand. real., f. 1856, lærer siden 1880.	} lærere siden 1881.
21.	<i>O. Grøndahl</i> , cand. philos., f. 1847, lærer siden 1880.	
22.	<i>B. Bomhoff</i> *), prest, f. 1848	} lærere siden 1882.
23.	<i>C. Hansteen</i> , cand. theol., f. 1856	
24.	<i>Dr. Alf Torp</i> , cand. mag., f. 1853, lærer siden 1882.	

-
1.	Frøken, <i>J. Heyerdahl</i> , f. 1849, lærerinde siden 1869.
2.	— <i>P. Larsen</i> , f. 1850, — — 1870.
3.	— <i>B. Bomhoff</i> , f. 1850, — — 1871.

*) tidligere lærer ved skolen fra 1874—76.

4.	Frøken <i>J. Aubert</i> ,	f. 1846,	lærerinde siden 1874.
5.	— <i>E. Heyerdahl</i> ,	f. 1858,	— — 1877.
6.	Fru <i>S. Borchgrevink</i> ,	f. 1846,	— — 1879.
-

5. Om indskrænkning af undervisningstiden i 1ste smaaklasse.

Fra næste skoleaar vil den daglige undervisningstid i 1ste smaaklasse blive indskrænket fra 4 til 3 timer.

Oftere har vi hørt det ønske udtalt af forældre, at den daglige skoletid i begynderklassen kunde blive noget forkortet, navnlig fordi det menes, at overgangen fra leg og stadig bevægelse i hjemmet til en ialfald relativ stillesiddende disciplin og opsigt i begyndelsen falder noget tung for barnet som fremmed for dets natur og maaske ogsaa kunde have mindre heldig indflydelse paa sundheden, hvorfor en mere gradevis tilvænnen kunde være ønskelig.

Nu er det vistnok saaledes, at de 4 timers skoletid ikke vil sige fulde 4 timer, idet 40 minutter fragaar til leg i fri luft, foruden den afbrydelse af stillesiddende, der jevnlig finder sted ved legemsøvelse i klassen. Men vi har dog allerede før fundet saameget berettiget i det ovenfor antydede ønske, at vi i de første 14 dage har ladet skoletiden indskrænke sig til 3 timer daglig.

Nogen paaviselig ulempe med hensyn til børnenes helbredstilstand mener vi neppe at have sporet ved indtrædelsen af den længere undervisningstid, men vi nærer dog ingen tvivl om, at en indskrænkning af denne, som uden tilsidesættelse af mere berettigede hensyn kan tilveiebringes, kun vil være til gavn for sundheden.

Det kunde nu maaske synes tilstrækkeligt, hvis større fritid skal vindes, at udvide frikvartererne og paa den maade gjøre undervisningstimerne faktisk til 3. Dette vilde imidlertid have den ulempe, at derved ikke kunde undgaaes adskillig forstyrrelse for de klasser, som ikke tilstedes saa lang fritid mellem timerne, men kunde dog nok være tilraadeligt, hvis vi ikke mente at have faaet erfaring for,

at klassens maal af dens middelveisbegavelser vil kunne naaes med en kortere daglig skoletid og et altsaa betydeligt ringere aarligt timetal.

At man i denne klasse maa sætte tiden ganske rummelig, sker nemlig ikke blot af de væsentlige hensyn, at de smaa, for hvem saagodtsom alt er nyt, baade maa have god tid til at summe sig ligeoverfor enhver ny læregjenstand, og at det gjelder overmaade meget fra begyndelsen at faa alle med. Man maa ogsaa tage hensyn til en anden omstændighed, nemlig den, at der i vintermaanederne maa regnes med saare mange dels enkelte dels sammenhængende forsømmelser. Indtræder nu en af de almindelig mere udbredte epidemier af børnesygdomme, maa man være forberedt paa undertiden i maanedsvist at maatte arbejde med indtil klassens halve antal. I denne tid maa der gaaes meget smaat frem for ikke at komme forlangt forud for de fraværende. Efterhaanden som disse vender tilbage, gjelder det at faa klassen sammenarbejdet igjen. Derved fremkommer naturligvis megen gjentagelse af det samme, der for de flinkere og mere opvakte bliver trætende og sløvende.

Vi mener derfor, at en forandring som den paatænkte foruden i sanitær henseende, hvorpaa vi dog, som ovenfor bemærket, i dette tilfælde ikke lægger nogen særdeles vægt, vil kunne medføre en ikke ringe fordel for det liv og den interesse, hvormed gutterne modtager undervisningen.

Da vil nemlig de elever, som af en eller anden grund er komne til at ligge noget bagefter, ved en hel eller halv times extraundervisning lettelig kunne bringes op til det samme niveau som klassens øvrige disciple, uden at disse derved sinke eller trættes.

Den nye ordning vil altsaa blive gennemført saaledes, at der for de mere begavede eller stadig skolesøgende børn bliver 3 timer daglig undervisning*), for de efterliggende $3\frac{1}{2}$ à 4.

Samtidig vil betalingen blive nedsat fra Kr. 8 til Kr. 4 maanedlig.

*) I sommermaanederne 9—12, vintermaanederne 10—1.

6. Skolepenge og fripladse.

1. Skolepengene udgjør:

for 1ste smaaklasse	4	kroner	maanedd.	*)
- 2den —	8	—	—	
- 3dje —	12	—	—	
- 1ste, 2den og 3dje middelklasse .	16	—	—	
- alle høiere klasser	20	—	—	

For den nederste af 2 brødre fragaar en tredjedel. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næstnederste frit, og for den nederste fragaar en tredjedel. Yderligere nedsættelse finder ikke sted.

2. Skolepengene erlægges forskudsvis og skal i regelen indbetales den første læsedag i hver maaned. Disciplene modtager af kassereren en kvitteringsbog, som forældre eller verger bør lade sig forevise straks efter hver betaling.

3. Skolepengene beregnes altid for hele maaneder, nemlig fra begyndelsen af den maaned, hvori en discipel kommer ind, til slutning af den maaned, hvori han gaar ud. Naar altsaa en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste august.

4. Naar en discipel skal forlade skolen, maa anmeldelse ske 2 maaneder forud. Hvis nogen udmeldes med kortere varsel, erlægges dog skolepengene, indtil den bestemte udmeldelsestid er forløben. Fra denne regel undtages de disciple, der gaar ud efter skolens raad eller ønske.

5. Naar skolepengene ikke er betalte for 2 maaneder, kan bestyrelsen negte vedkommende discipel adgang til skolen.

6. Fripladse eller nedsættelse i skolepengene tilstaaes kun trængende disciple, der viser god opførsel og gjør god fremgang i skolen, og som har været skolens disciple i mindst et par aar og i denne tid har betalt sine skolepenge.

Naar en af to eller flere brødre faar friplads, bortfalder moderationen for de øvrige, hvis ikke anderledes udtrykkelig bestemmes.

*) For denne klasse beregnes ikke skolepenge for august maaned.

Ansøgninger om fripladse for det kommende skoleaar indleveres hvert aar inden den 1ste juni; de, som tidligere har friplads, maa søge paa ny, hvis de ønsker at beholde den. *)

I indeværende skoleaar er der uddelt fripladse til et beløb af ca. 6000 kroner.

*) Til vejledning for dem, der agter at søge fripladse, bedes bemærket: 1) at friplads kun undtagelsesvis tildeles i smaaskolen.

2) at friplads fortrinsvis tilstaaes disciple, hvis økonomiske vilkaar er forværrede under skolegangen.

Examen 1882.

~~~~~

Den daglige undervisning slutter:

- For 3dje gymnasiakl. og 6te middelkl. onsdag den 7de juni.
 — gymnasiernes øvrige klasser, 5te og 4de middelklasse torsdag den 15de juni.
 — 3dje, 2den og 1ste middelklasse fredag den 23de juni.
 — 3dje og anden smaaklasse torsdag den 29de juni.
 — 1ste smaaklasse torsdag den 6te juli.
-

Examen i gymnastik, skrivning og tegning (undtagen for 6te middelklasse) er tidligere afholdt.

For 1ste smaaklasse holdes ingen examen, men disciplenes forældre og foresatte indbydes til at overvære undervisningen de to sidste læsedage (den 5te og 6te juli) for at gjøre sig bekendt med det standpunkt, klassen har naaet.

Examen begynder, hvor ikke andet er bemærket, om formiddagen kl. 9 og om eftermiddagen kl. 4¹/₂. Hvor ikke andet er bemærket, examineres hver klasse i sit klasseværelse.

Examenstegningerne og prøveskrifterne er udstillede i tegnesalen mandag den 3dje, tirsdag den 4de og onsdag den 5te juli kl. 12—2.

Skolepengene indbetales den 1ste, 3dje, 4de, 5te og 6te juli kl. 12—2.

Examinanderne ved middelskoleexamen deles i følgende partier:

6 M. a. 1.	6 M. a. 2.	6 M. b. 1.	6 M. b. 2.	6 M. b. 3.
Bloch, S.	Borchgrevink, C.	Dedichen, L.	Hals-Jensen, M.	Lieblein, S.
Hvistendahl, F.	Bugge, Fr.	Drewsen, P.	Harbitz, Fr.	Prydz, H.
Johannesen, O.	Moe, P.	Ebbell, Kr.	Hauge, E.	Rytterager, J.
Marthinsen, J.	Mortensen, E.	Figenschau, H.	Heidenreich, J.	Schibsted, E.
Petersen, E.	Schjøll, G.	Gasmann, N.	Holst, Fr.	Smith-Petersen, H.
Ryen, Fr.	Smith, J.	Theodorsen, Th.	Jensen, H.	Øgle, H.
Aalborg, H. (privat.)	Eriksen, E. M. (privat.)	Winge, G.	Johansen, Hj.	Gjør, M.
Bjerknes, E. (do.)	Ellingsæter, L. (do.)	Knagenhjelm, L.	Klem, P.	Mellbye, J. (privatist).
Henrichsen, Chr. (do.)	Gundersen, J. (do.)	Andresen, E. (privat.)	Rasmussen, R.	Stang, Fr. (privatist).
			Selboe, O.	

Torsdag 15de juni.

Formiddag.

3 L. G.	} Norsk stil	Inspektion kl. 9—10: Friis.	
3 R. G.			
			- 10—11: Bruenech.
			- 11—12: Nærup.
			- 12—1: Schram.
		- 1—2: M. Gjør.	
6 M. a.	Norsk stil	} Inspektion efter timetabellen.	
6 M. b.	Norsk stil		
		(Kl. 10—11 insp. i 6 M. a.: Steffens.	
		6 M. b.: Gundersen.)	

Freitag 16de juni.

Formiddag.

3 L. G.	} Norsk stil	Inspektion kl. 9—10: Schram.	
3 R. G.			
			- 10—11: Bekkevold.
			- 11—12: Gjertsen.
			- 12—1: M. Gjør.
		- 1—2: Bruenech.	
6 M. a.	Tysk stil	} Inspektion efter timetabellen.	
6 M. b.	Tysk stil		

Lørdag 17de juni.

Formiddag.

3 L. G.	Latinsk oversættelse	} Inspektion kl. 9—10: Siewers.	
3 R. G.	Engelsk stil		
			- 10—11: Bruenech.
			- 11—12: Bratt.
			- 12—1: Schram.
		- 1—2: Eliassen.	
6 M. a.	Engelsk stil	} Inspektion efter timetabellen.	
6 M. b.	Latinsk stil		
		(Kl. 10—11 i 6 M. a.: Steffens.	
		6 M. b.: Friis.)	

Mandag 19de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. $8\frac{3}{4}$ —9 i 3 etage: Eliassen.

3 L. G.	Mathematik skr.	} Inspektion kl. 9—10: Friis.
3 R. G.	Mathematik skr.	
		- 10—11: Schram.
		- 11—12: Bratt.
		- 12—1: M. Gjør.
		- 1—2: Bekkevold.
6 M. a.	Mathematik skr.	Inspektion efter timetabellen.
6 M. b.	Mathematik skr.	— kl. 9—11: Eliassen.
		- 11—12: Holt.
		- 12—1: Nærup.

Tirsdag 20de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. $8\frac{3}{4}$ —9 i 3 etage: Friis.

i 2 etage: Holt.

3 R. G.	Fysik skr.	} i 3 L. G.	Inspektion kl. 9—11: Friis.
2 L. G.	Norsk stil		- 11—12: Gjertsen.
			- 12—2: Steffens.
1 L. G.	Norsk stil	} i 1 L. G.	- 9—11: J. Gjør.
1 R. G.	Norsk stil		- 11—12: Bomhoff.
			- 12—2: Eliassen.
6 M. a.	Tegning (i tegnesalen)		- 9—11: Nielsen.
			- 11—1: Brun.
6 M. b.	Tegning (i klasseværelset)		- 9—10: Eliassen.
			- 10—12: Bruenech.
			- 12—1: M. Gjør.
5 M. a.	Tysk stil		Insp. Schram.
5 M. b.	Tysk stil		- Bratt.
4 M. a.	Norsk stil		- Holt.
4 M. b.	Norsk stil		- Brock.

Eftermiddag.

Kl. 4.

Inspektion kl. $3\frac{3}{4}$ —4: Lonnevig.

6 M. a.	Tegning (i tegnesalen)	Lonnevig.

Onsdag 21de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Bruenech.
i 2 etage: Schram.

3 L. G. (i 1 R. G.) Historie	Gundersen.
2 L. G. Latinsk stil } i 3 L. G.	Insp. kl. 9—10: Friis.
1 R. G. Engelsk stil }	- 10—12: Grøndahl.
	- 12—2: Schive.
1 L. G. Latinsk stil	Bruenech.
5 M. a. Engelsk stil	Brun.
5 M. b. Latinsk stil	Bratt.
4 M. a. Engelsk stil	Schram.
4 M. b. Latinsk stil	Eliassen.

Torsdag 22de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Eliassen.
i 2 etage: Brun.

2 L. G. Mathem. skr. } i 3 L. G.	Insp. kl. 9—10: M. Gjør.
1 R. G. Mathem. skr. }	- 10—12: Grøndahl.
	- 12—2: Steffens.
1 L. G. Mathem. skr. Insp. Eliassen (kl. 11—12: Gjertsen).	
6 M. b. 2. Latin	Brock (censor Lowum).
5 M. a. Norsk stil . Insp. Brun.	
5 M. b. Norsk stil . - Nielsen.	
4 M. a. Tysk stil . - Bruenech.	
4 M. b. Tysk stil . - Sommerfeldt (kl. 10—11; Bratt).	

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Schram.

6 M. a. 1. Engelsk	Schram (censor Grüner).
6 M. b. 1. Religion	J. Gjør (— Pederson).
6 M. b. 3 (i 1 L. G.) Historie	M. Gjør (— Søråas).

Fredag 23de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Holt.

i 2 etage: J. Gjør.

2 L. G. Latinsk overs.	} i 3 L. G.	Insp. kl. 9—11: J. Gjør.
1 R. G. Fysik skr.		11—12: M. Gjør.

12—1: Gjertsen.

1—2: Bekkevold.

1 L. G. Græsk stil Insp. Bruenech.

6 M. a. 2. Tysk . . . . . Bratt (censor Hofgaard).

6 M. b. 2. Fransk . . . . . Schram (— Torgeracn).

5 M. a. Mathm. skr. Insp. Eliassen (kl. 10—11: Bekkevold.)

5 M. 6. Mathm. skr. - Holt (kl. 10—11: Bomhoff.)

4 M. a. Mathm. skr. - Nielsen.

4 M. b. Mathm. skr. - Lonnevig.

Lørdag 24de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Eliassen.

i 2 etage: Hamilton.

3 L. G. 1. Græsk . . . . . Bruenech.

3 L. G. 2. (i 2 L. G.) Matematik Eliassen.

1 R. G. Religion . . . . . J. Gjør.

6 M. a. (1 kl. 8, 2 kl. 11) Norsk . Gundersen (censor Brock).

5 M. a. Naturfag . . . . . Hamilton.

5 M. b. Naturfag . . . . . Holt.

4 M. a. Engelsk . . . . . Schram.

4 M. b. Geografi . . . . . Siewers.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Bekkevold.

3 R. G. Naturfag . . . . . Friis.

2 L. G. Fransk . . . . . Bekkevold.

6 M. b. 1. Historie . . . . . M. Gjør (censor Søråas).

6 M. b. 2. Tysk . . . . . Gundersen (— Hofgaard).

6 M. b. 3. (i 1 L. G.) Latin . Brock (— Lowum).

Mandag 26de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Bratt.

i 2 etage: Sommerfeldt.

3 R. G.	Religion	J. Gjør.
2 L. G.	Latin	Bratt.
1 L. G. 2.	Græsk	Bruenech.
1 R. G.	Engelsk	Schram.
6 M. b. 1.	Latin	Brock (censor Lowum).
5 M. a.	Historie	Brun.
5 M. b. (kl. 8)	Geografi	Siewers.
4 M. a.	Mathem.	Eliassen.
4 M. b. (kl. 8)	Naturfag	Holt.
3 M. a.	Norsk skr.	Inspektion: Bekkevold.
3 M. b.	Norsk skr.	— Sommerfeldt.
2 M. a.	Norsk skr.	— Nielsen.
2 M. b.	Norsk skr.	— Hansteen.
1 M. a.	Norsk skr.	— fr.k. J. Heyerdahl.
1 M. b.	Norsk skr.	— Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Brock.

1 L. G. 1.	Historie	Brock.
6 M. a. 1	Historie	Johanssen (censor Søråas).

Tirsdag 27de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Holt.

i 2 etage: Lonnevig.

3 L. G. 1.	Mathematik	Eliassen.
3 L. G. 2.	(i 1 L. G.) Fransk	Gjertsen.
2 L. G.	Oldnorsk	Bratt.
6 M. b. 1.	(i 6 M. a.) Naturfag	Holt (censor Henrichsen).
6 M. b. 2.	Religion	J. Gjør (— Pederson).
5 M. b.	Fransk	Schram.
4 M. a.	Geografi	Siewers.
4 M. b. 2.	Historie	Brun.
3 M. a.	Tysk skr.	Inspektion: Bekkevold.
3 M. b.	Tysk skr.	— Sommerfeldt.
2 M. a.	Tysk skr.	— Lonnevig.
2 M. b.	Tysk skr.	— Hansteen.
1 M. a.	Tysk skr.	— frk. J. Heyerdahl.
1 M. b.	Tysk skr.	— Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Friis.

3 R. G.	Oldnorsk	M. Gjør.
1 L. G. 2.	Historie	Brock.
1 R. G.	Naturfag	Holt.
6 M. a. 2.	Naturfag	Friis (censor Henrichsen).
6 M. b. 3.	Mathematik	Eliassen (— Nærup).

Onsdag 28de juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Gundersen.
i 2 etage: Lonnevig.

3 L. G. 1.	Fransk	Gjertsen.
2 L. G.	Religion	J. Gjør.
1 L. G. 1.	Mathematik	Eliassen.
6 M. a 1.	Religion	Hansteen (censor Pederson).
5 M. a.	Tysk	Gundersen.
5 M. b. 2.	Mathematik	Holt.
4 M. a.	Historie	Siewers.
4 M. b. 1.	Norsk	Brock.
3 M. a.	Regning skr.	Inspektion: Bekkevoid.
3 M. b.	Regning skr.	— Bratt.
2 M. a.	Regning skr.	— Nielsen.
2 M. b.	Regning skr.	— Lonnevig.
1 M. a.	Regning skr.	— frk. J. Heyerdahl.
1 M. b.	Regning skr.	— - Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Gundersen.
i 2 etage: Schive.

1 R. G.	Tysk	Schram.
6 M. a. 2.	Religion	Hansteen (censor Pederson).
6 M. b. 2.	Norsk	Gundersen (— Brock).
4 M. b. 2.	Latin	Schive.
3 M. a.	Naturfag	Holt.

Torsdag 29de juni.

Formiddag.

	Inspektion kl. 8 ³ / ₄ —9 i 3 etage:	Bruenech.
		2 etage: Hansteen.
3 L. G. 2.	Græsk	Bruenech.
3 R. G.	Engelsk	Schram.
1 L. G. 2.	Mathematik	Eliassen.
6 M. a. 1.	Fransk	Bekkevold (censor Torgersen).
6 M. b. 3.	Religion	J. Gjør (— Pederson).
5 M. a. (kl. 8).	Geografi	Siewers.
5 M. b. 1.	Latin	Bratt.
5 M. b. 2.	(i 4 M. b.) Historie	Brun.
3 M. a.	Religion	Hansteen.
3 M. b.	Tysk	Sommerfeldt.
2 M. a. (kl. 11).	Geografi	Siewers.
1 M. a.	Religion	frk. J. Heyerdahl.
1 M. b.	Norsk	- Bomhoff.

Eftermiddag.

	Inspektion kl. 4 ¹ / ₄ —4 ¹ / ₂ i 3 etage:	Nærup.
		i 2 etage: Hansteen.
1 L. G. 1.	Latin	Bruenech.
1 R. G.	Mathematik	Nærup.
6 M. b. 1.	Tysk	Gundersen (censor Hofgaard).
2 M. b.	Norsk	Hansteen.

Fredag 30te juni.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: J. Gjør.
i 2 etage: Hamilton.

3 L. G.	Religion	J. Gjør.
2 L. G.	Mathematik	Friis.
1 L. G. 2.	Latin	Bruenech.
6 M. a. 1. (kl. 8)	} Geografi	Siewers (censor Larsen).
6 M. a. 2. (kl. 11)		
5 M. b. 1.	Historie	Brun.
5 M. b. 2. (i 4 M. a.)	Latin	Bratt.
4 M. b. 2.	Norsk	Brock.
3 M. a.	Regning	Holt.
3 M. b.	Naturfag	Eliassen.
2 M. a.	Naturfag	Hamilton.
1 M. a.	Norsk	frk. Heyerdahl.
1 M. b.	Religion	- Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Gundersen.
i 2 etage: Hansteen.

1 L. G. 1.	Tysk	Bruenech.
1 R. G.	Geografi	Siewers og Nærup.
6 M. b. 1 og 3.	Norsk	Gundersen (censor Brock).
6 M. b. 2. (i 6 M. a.)	Historie	M. Gjør (— Sjøraas).
2 M. b.	Tysk	Hansteen.

Lørdag 1ste juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Schram.
i 2 etage: Brun.

3 R. G.	Mathematik	Nærup.
1 L. G. 2.	Tysk	Bruenech.
6 M. a. 1.	Naturfag	Friis (censor Henrichsen).
5 M. a.	Engelsk	Schram.
5 M. b. (kl. 8).	Norsk	Gundersen.
4 M. a.	Naturfag	Holt.
4 M. b. 1.	Historie	Brun.
3 M. a (kl. 8).	Historie	Siewers.
3 M. b.	Religion	Hansteen.
1 M. a. (kl. 11).	Geografi	Siewers.
1 M. b.	Tysk	frk. Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Bekkevold.
i 2 etage: Siewers.

2 L. G.	Norsk	Brock.
1 R. G.	Fransk	Bekkevold.
6 M. a. 2.	Historie	Johanssen (censor Sjøraas).
6 M. b. 3.	Naturfag	Holt (censor Henrichsen).
2 M. a.	Religion	Hansteen.
2 M. b.	Geografi	Siewers.

Mandag 3die juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Bratt.
i 2 etage: Eliassen.

3 L. G.	Oldnorsk	Bratt.
2 L. G.	Historie	Brock.
1 L. G. (kl. 8).	Norsk	Gundersen.
6 M. b. 1 og 3.	Fransk	Schram (ensor Torgersen).
6 M. b. 2. (kl. 8) (i 6 M. a.)	Geografi	Siewers (— Larsen).
5 M. a.	Mathematik	Eliassen.
5 M. b. 2.	Religion	Hansteen.
4 M. b. 2.	Tysk	Sommerfeldt.
3 M. a.	Tysk	Bekkevold.
3 M. b. (kl. 11)	Historie	Siewers.
2 M. b.	Historie	Brun.
1 M. a.	Tysk	frk. J. Heyerdahl.
1 M. b.	Regning	- Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Brock.
i 2 etage: Sommerfeldt.

1 R. G.	Historie	Brock.
6 M. a. 1.	Tysk	Bratt (ensor Hofgaard).
5 M. b. 1.	Mathematik	Holt.
4 M. a.	Religion	Hansteen.
4 M. b. 1.	Tysk	Sommerfeldt.
2 M. a.	Norsk	Bekkevold.

Tirsdag 4de juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Bekkevold.
i 2 etage: Bomhoff.

3 L. G. 1.	Latin	M. Gjør.
3 R. G.	Fransk	Bekkevold.
2 L. G.	Tysk	Bratt.
1 L. G. 1.	Fransk	Sommerfeldt.
1 L. G. 2.	(i 1 R. G.) Religion	J. Gjør.
6 M. a. 2.	Engelsk	Schram (censor Grüner).
6 M. b. 3.	Tysk	Gundersen (— Hofgaard).
5 M. a.	Norsk	Brun.
4 M. b. 2.	Religion	Hansteen.
3 M. a. (kl. 8).	Geografi	Siewers.
3 M. b.	Regning	Nærup.
2 M. a.	Regning	Holt.
2 M. b.	Religion	Bomhoff.
1 M. a.	Regning	frk. J. Heyerdahl.
1 M. b. (kl. 11).	Geografi	Siewers.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Eliassen.

6 M. b. 1.	Mathematik	Eliassen (censor Nærup).
6 M. b. 2.	(i 6 M. a.) Naturfag	Holt (censor Henrichsen).

Onsdag 5te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3 etage: Bruenech.
i 2 etage: Gundersen.

3 L. G. 2.	Latin	M. Gjør.
3 R. G. (kl. 8).	Geografi	Siewers og Nærup.
2 L. G.	Græsk	Bruenech.
1 L. G. 1.	Religion	J. Gjør.
1 R. G.	Naturlære	Friis.
5 M. a.	Fransk	Schram.
5 M. b. 1.	Tysk	Bratt.
4 M. a.	Tysk	Gundersen.
4 M. b. 1.	Religion	Hansteen.
3 M. b. (kl. 11).	Geografi	Siewers.
2 M. b.	Regning	Holt.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Nærup.
i 2 etage: Siewers.

6 M. a. 1.	Mathematik	Nærup (censor Holt).
2 M. a.	Historie	Siewers.

Torsdag 6te juli.

Formiddag.

Inspektion kl. 8³/₄—9 i 3. etage: Schram.
i 2 etage: Bomhoff.

3 L. G. (kl. 11)	} Engelsk	Schram.
2 L. G. (kl. 9)		
1 L. G. 1. Græsk		Bruenech.
1 L. G. 2. Fransk		Sommerfeldt.
6 M. b. 1 og 3. Geografi		Siewers (censor Larsen).
6 M. b. 2. Matematik		Eliassen (— Nærup).
5 M. a. Religion		Bomhoff.
5 M. b. 2. Tysk		Pratt.
4 M. a. Norsk		Brun.
3 M. a. Norsk		Bekkevoid.
2 M. b. Naturfag		Holt.
1 M. a. Historie		frk. J. Heyerdahl.
1 M. b. Historie		- Bomhoff.

Eftermiddag.

Inspektion kl. 4¹/₄—4¹/₂ i 3 etage: Brock.
i 2 etage: Schive.

3 R. G. Historie	Gundersen.
1 R. G. Norsk	Brock.
6 M. a. 2. Matematik	Nærup (censor Holt).
5 M. b. 1. Religion	Hansteen.
4 M. b. 1. Latin	Schive.
4 M. b. 2. Matematik	Eliassen.
3 M. b. Norsk	Sommerfeldt.
2 M. a. Tysk	Bekkevoid.

Skolens aarsfest afholdes for smaaklasserne fredag 7de juli og for gymnasial- og middelklasserne lørdag 8de juli, begge dage kl. 11 i gymnastiklokalet; indgang fra St. Olafsgade.

Disciplene møder kl. 10 $\frac{1}{2}$ i sine klasseværelser.

Ferienne varer til mandag 21de august kl. 12 formiddag.

De til 1ste smaaklasse indmeldte diciple møder mandag 28de august kl. 12. De øvrige nye disciple møder til optagelsesprøve mandag 21de august kl. 8 formiddag.

Til at overvære examens mundtlige del samt aarsfesten tillader vi os paa egne og medlæreres vegne at indbyde disciplenes forældre og verger og enhver anden, hvem skolens gjerning maatte interessere.

Kristiania i mai 1882.

Fr. Gjertsen.

M. Gjør.

